

D A G S O R D E N

Bestyrelsesmødet tirsdag den 13. december 2022, kl. 16.00 – 20.00, Friluftsrådets sekretariat, Scandiagade 13, 2450 København SV

1. **Temadrøftelse** **90 minutter**
Mødet indledes med en åben temadrøftelse om Bæredygtighed: Åben drøftelse af rammer for arbejdet – punktet starter kl. 18.00 med virtuelt oplæg fra Bente Lier, generalsekretær Norsk Friluftsliv (WG + TOE)
2. **Godkendelse af dagsorden (ASB)**
3. **Økonomi og regnskab** **10 minutter**
a) Godkendelse af korrigeret budget 2023 (CAD + WG)
b) Godkendelse af budget 2024 (CAD + WG)
4. **Tilskudsforvaltning** **15 minutter**
a) Indstillinger om tilskud og afslag Udlodningsmidler til Friluftsliv 72. fordeling, 5. uddeling (RDA + TOE) – LUKKET PUNKT
b) Ansøgningsfrister og beløbsrammer i 2023 for Udlodningsmidler til Friluftsliv (RDA + TOE)
5. **Friluftsrådets lokale arbejde** **45 minutter**
a) Opfølgning på Fællesmødet den 26. november 2022 og det videre udviklingsarbejde for de lokale friluftsråd (ASB + HST)
b) Emner til oplæg på årsmøderne 2023 i de lokale friluftsråd (WG + HST)

Pause, herunder underskrivelse af godkendt forretningsorden **15 minutter**
6. **Konkrete sager** **50 minutter**
a) Naturtilstand, beskyttede områder og naturlov (WG, TOE)
b) Godkendelse af planer for det kommende år (WG + TOE)
c) Friluftsrådet som koordinator af ny scene på Folkemødet (WG)
d) Fremtidig strategi for programmerne Blå Flag og Badepunkt (LNI + TOE)
7. **Meddelelser** **10 minutter**
a) Nyt fra formanden og formandskabet (ASB + FOT)
b) Nyt fra direktionen (TOE + WG)
c) Nyt fra bestyrelsesudvalg og netværk (STS, KIS + RBO)
8. **Eventuelt** **5 minutter**

Åben temadrøftelse om bæredygtighed

Resume: Det er besluttet, at emnet bæredygtighed skal indgå som tema på generalforsamlingen i 2023. Som indledning hertil tages en åben temadrøftelse af emnet med henblik på at få en første drøftelse i bestyrelsen af, hvordan Friluftsrådet kan arbejde med temaet fremadrettet og fastlægge arbejdet med temaet frem mod generalforsamlingen.

Strategisk ophæng: Friluftsrådets vision om, at "friluftsliv for alle – i en rig natur" skal foregå "på et bæredygtigt grundlag".

Seneste behandling: På bestyrelsesmødet den 14. september 2022 blev det besluttet, at emnet bæredygtighed skal indgå som tema på generalforsamlingen i 2023.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll, Torbjørn Eriksen og Jes Lind Bejer, 2. december 2022.

Bilag:

- Drejebog for åben temadrøftelse om bæredygtighed
- Norsk Friluftslivs bærekraftsplakat
- Artikel fra Dansk Friluftsliv om friluftsparadokset og historisk overblik (til inspiration - forudsættes ikke læst)
- Udkast til proces for bæredygtighed frem mod generalforsamlingen 2023

Indstilling

Det indstilles, at bestyrelsen:

- Med afsæt i oplægget fra Norsk Friluftsliv tager en første drøftelse af, hvordan Friluftsrådet fremadrettet kan arbejde med bæredygtighed.
- Beslutter hvordan processen for arbejdet med bæredygtighed skal tilrettelægges frem til og med generalforsamlingen i 2023.

Sagsfremstilling

Bestyrelsen har besluttet, at emnet bæredygtighed skal indgå som tema på generalforsamlingen i 2023. Som indledning hertil tages en åben temadrøftelse af emnet med henblik på at få en første drøftelse i bestyrelsen af, hvordan Friluftsrådet kan arbejde med temaet fremadrettet.

Temadrøftelsen indledes med et oplæg fra generalsekretæren i Norsk Friluftsliv, Bente Lier, der fortæller om organisationens arbejde med bæredygtighed, samarbejdet med medlemsorganisationerne, og hvad de har valgt at prioritere af mål i organisationens arbejde med emnet.

Med afsæt i oplægget arbejder bestyrelsen i tre grupper, der arbejder med henholdsvis:

1. Friluftsrådets eget arbejde med bæredygtighed som organisation
2. Friluftsrådets arbejde med medlemsorganisationerne om at fremme bæredygtighed
3. Friluftsrådets arbejde i samfundet for bæredygtighed

Hver af de tre grupper arbejder med følgende spørgsmål:

1. *Hvor vil vi gerne hen i forhold til bæredygtighed inden for gruppens fokusområde?* Det vil sige, hvad kan en vision eller mål være for Friluftsrådet på området? Eventuelt opdelt i kort og langt sigt (2023 / 2030)?
2. *Hvordan kan vi realisere visionen/målene?* Det vil sige, hvad kan være eksempler på konkrete mål i arbejdet, og hvilke initiativer vil vi i Friluftsrådet igangsætte (2023 / 2030)?

Formålet med gruppearbejdet er at udvikle et første uforpligtende bud på, hvad Friluftsrådet for eksempel kan tage af initiativer for at fremme bæredygtigt friluftsliv – og at bruge det arbejde som afsæt for en bredere drøftelse af emnet i bestyrelsen.

På baggrund af drøftelserne i bestyrelsen af emnet besluttet afslutningsvist, hvordan processen for arbejdet frem til og med generalforsamlingen i 2023 skal tilrettelægges.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Se bilaget "Udkast til proces for bæredygtighed frem mod generalforsamlingen".

Beslutning

Åben temadrøftelse om bæredygtighed

Drejebog for temadrøftelsen i bestyrelsen

TID	PUNKT	INDHOLD OG MATERIALER
20 minutter	Oplæg ved Bente Lier, generalsekretær i Norsk Friluftsliv (virtuelt)	<p>Bente Lier holder oplæg om Norsk Friluftslivs arbejde med bæredygtighed.</p> <p>Bente er blevet bedt om at komme ind på følgende spørgsmål i sit oplæg:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hvad har været afsæt og motivation for at arbejde med bæredygtighed i Norsk Friluftsliv? 2. Hvordan har Norsk Friluftsliv arbejdet med at udvikle mål og indsatser for bæredygtighed – i egen organisation og sammen med medlemsorganisationerne? 3. Hvilke mål er prioriteret og hvorfor? 4. Hvordan vil Norsk Friluftsliv arbejde med bæredygtighed fremover, og hvordan omsættes mål til handlinger? 5. Hvad er de vigtigste fordele og ulemper i arbejdet med bæredygtighed for Norsk Friluftsliv? 6. Hvad er Norsk Friluftslivs anbefalinger til Friluftsrådet i arbejdet med bæredygtighed – og er der gode cases, som vi kan lære af? <p><i>Bilag</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Norsk Friluftslivs bæredygtighedsplakat • Artiklen "Friluftsparadokset" fra Dansk Friluftsliv nr. 109
10 minutter	Spørgsmål til Bente Lier	Spørgsmål fra bestyrelsen til Norsk Friluftsliv om deres arbejde med bæredygtighed.
5 minutter	Introduktion til gruppearbejde	<p>Bestyrelsen opdeles i tre grupper:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Friluftsrådets eget arbejde med bæredygtighed som organisation 2. Friluftsrådets arbejde med medlemsorganisationerne om at fremme bæredygtighed 3. Friluftsrådets arbejde i samfundet for bæredygtighed. <p>Formålet med gruppearbejdet er at udvikle et første <u>uforpligtende</u> bud på, hvad Friluftsrådet for eksempel kan tage af initiativer for at fremme bæredygtigt friluftsliv – og at bruge det arbejde som afsæt for en bredere drøftelse af emnet i bestyrelsen.</p> <p>Hver gruppe arbejder med følgende spørgsmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Hvor vil vi gerne hen i forhold til bæredygtighed inden for gruppens fokusområde?</i> Det vil sige, hvad kan en vision eller mål være for Friluftsrådet på området? Eventuelt opdelt i kort og langt sigt (2023 / 2030)? 2. <i>Hvordan kan vi realisere visionen/målene?</i> Det vil sige, hvad kan være <u>eksempler</u> på konkrete mål i arbejdet, og hvilke initiativer vil vi i Friluftsrådet igangsætte (2023 / 2030)? <p>De tre grupper arbejder rammesættes og motiveres indledningsvist, så alle er orienteret om, hvad hver gruppe arbejder med og hvorfor. I introduktionen beskrives blandt andet de grundlæggende forskelle i</p>

		<p>Friluftsrådets arbejde som organisation på hvert af de tre niveauer, og der gives korte eksempler fra andre organisationer på, hvad konkrete indsatser for eksempel kunne være for hvert niveau.</p> <p>Det er <i>ikke</i> forventningen, at grupperne kommer med færdige løsninger indenfor hvert af de tre områder. Det primære formål med gruppearbejdet er at få eksemplificeret, hvad arbejdet med bæredygtighed kan indeholde, og bruge dette som afsæt for en bredere drøftelse af temaet i bestyrelsen.</p>
25 minutter	Gruppearbejde	<p>Hver gruppe arbejder med spørgsmålene beskrevet i introduktionen.</p> <p>Grupperne skal forberede sig på at præsentere deres resultater og væsentligste overvejelser på maksimalt fem minutter efter arbejdet.</p>
25 minutter	Fælles drøftelse	<p>Den fælles drøftelse indledes med en kort præsentation af hver gruppes væsentligste overvejelser og resultater. Der kan stille spørgsmål til præsentationerne, ligesom gruppens overvejelser kan suppleres og kvalificeres af de resterende bestyrelsesmedlemmer.</p> <p>I den efterfølgende fælles drøftelse af temaet kan følgende spørgsmål blandt andet vendes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Er der indsatser/områder, som vi allerede nu kan se er "need to" områder for Friluftsrådet at arbejde med i forhold til bæredygtighed, og som vi bør iværksætte allerede nu? 2. Hvordan sikrer vi, at der skabes konkrete resultater løbende i processen? 3. Hvad skal der ske på kort sigt (2023) og hvad på langt sigt (2030), og hvordan sikres momentum i arbejdet, hvis det løber over flere år? 4. Hvor er der synergi til andre indsatser i Friluftsrådet? For eksempel politik, projekter, Udlodning, børn og unge med videre, og hvordan udnyttes synergien bedst muligt i det videre arbejde? 5. Hvordan vægtes arbejdet i egen organisationer i forhold til arbejdet med medlemsorganisationer og i samfundet? 6. Skal Friluftsrådet som Norsk Friluftsliv bruge Verdensmålene som ramme for arbejde med bæredygtighed? 7. Hvad skal vi være særligt opmærksomme på at gøre og undgå i det videre arbejde?
5 minutter	Opsamling og videre proces	<p>Der samles op på de vigtigste pointer og beslutninger fra temadrøftelsen. Med afsæt i de fælles drøftelser og oplægget fra sekretariatet til den videre proces, besluttet det, hvordan processen for det videre arbejde bedst tilrettelægges.</p> <p>I den forbindelse drøftes også bestyrelsens forventninger til behandlingen af temaet på generalforsamlingen i 2023 samt eventuelt behov i forhold til den videre behandling af emnet i bestyrelsen.</p> <p><i>Bilag</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Udkast til proces for arbejdet med bæredygtighed

FRILUFTSLIVETS BÆREKRAFTSPLAKAT

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Friluftslivet ønsker å bidra aktivt til å oppfylle disse målene.



Vi vil:



MÅL 3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

- Bidra til god fysisk og psykisk helse gjennom å jobbe for et friluftsliv for alle, som består av både organisert og egenorganisert aktivitet
- Sikre at alle barn og unge lærer grunnleggende friluftslivsferdigheter
- Tilrettelegge friluftslivsområder for sosialt fellesskap
- Arbeide for gode rammevilkår for frivilligheten, og gjøre det enkelt og attraktivt å være frivillig



MÅL 4 GOD UTDANNING

- Heve skolenes kompetanse på bruk av naturen som læringsarena, og jobbe for at dette prioriteres i skolenes planverk og i lærerutdanningen
- Skape økt forståelse for at naturen er forutsetningen for menneskets eksistens og livskvalitet



MÅL 9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

- Støtte opp om forskning og andre tiltak som bidrar til et mer bærekraftig friluftsliv



MÅL 10 MINDRE ULIKHET

- Sikre allemannsretten som et gratis fellesgode
- Styrke inkluderings- og mangfoldsarbeidet, og legge til rette for at alle skal kunne delta i friluftslivet
- Støtte, etablere og bidra til drift av utlånssentraler for utstyr til fritidsaktiviteter



MÅL 11 BÆREKRAFTIG BYER OG LOKALSAMFUNN

- Sikre natur- og friluftslivsområder med åpne og inkluderende møte- og aktivitetsplasser, nær der folk bor
- Arbeide for at det skal etableres flere gang- og sykkelveier, stier og turveier
- Øke anerkjennelsen av frivillighetens egenverdi og betydning for å skape samfunn preget av tillit, trygghet og tilhørighet



MÅL 12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

- Inspirere til friluftsliv som handler om opplevelser og ikke utstyr
- Vektlegge nærfriluftsliv og opplevelser som ikke krever mye utstyr eller store anlegg
- Redusere forbruket av friluftsutstyr og -klær ved å fremme krav til kvalitet og stimulere til deling og gjenbruk



MÅL 13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

- Redusere friluftslivets klimaavtrykk ved å arbeide for mer klimavennlig transport i ferie og fritid, og fremme kortreiste hverdagsopplevelser i nærmiljøet



MÅL 14 OG 15 LIVET I HAVET | LIVET PÅ LAND

- Informere om, og inspirere til, sporløs ferdsel i naturen
- Fremme naturvennlig tilrettelegging og kanalisering av ferdsel og annen friluftslivsaktivitet der det er behov av hensyn til sårbar natur
- Verne om viktige friluftslivsområder, spesielt områder nær der folk bor, strandsonen, bymarker og større sammenhengende skog- og fjellområder
- Stimulere til og koordinere rydding av avfall langs kysten og i naturen ellers



MÅL 17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

- Videreføre et bredt samarbeid for et mer bærekraftig friluftsliv, både mellom friluftslivsorganisasjonene og med myndighetene
- Formidle våre bærekraftserfaringer i internasjonalt samarbeid, og hente kompetanse og inspirasjon fra andre land
- Inspirere alle som bedriver friluftsliv til å engasjere seg for å oppfylle FN's bærekraftsmål

Nr. 109
Februar 2020

Dansk Friluftsliv - forum for
natur- og friluftsliv

Dansk Friluftsliv

Friluftspadokset #1





Friluftsliv må nødvendigvis være mere klimavenligt end alle mulige andre fritidsaktiviteter

AF Christian Moestrup Andersen

Der påhviler friluftslivets aktører et særligt ansvar for at engagere sig i klimaspørgsmålet, mener professor Carlo Aall, der har været med til at kortlægge friluftslivets miljø- og klimabelastning i Norge. Han afliver myten om, at det at dyrke friluftsliv i sig selv skulle føre til en højere grad af miljø- og klimabevidsthed; det forholder sig snarere lige omvendt. Ikke desto mindre har friluftslivet et potentiale til at styrke klimabevidstheden, mener han.

For den norske professor i bæredygtig udvikling Carlo Aall er der ingen tvivl. Det er en myte, at det at bedrive friluftsliv i sig selv skulle føre til en højere grad af miljø- og klimabevidsthed.

»Der er ingen studier, der underbygger den forestilling,« siger Carlo Aall.

Han ved, hvad han taler om. Carlo Aall er professor i bæredygtig udvikling ved Høgskolen på Vestlandet, leder af det nyoprettede Norsk senter for berekraftig klimatilpassing (Noradapt) ved Vestlandsforskning og en markant stemme i den norske klimadebat.

Dansk Friluftsliv har bedt ham give sit bud på friluftslivets position i en tid, hvor ingen kan undslå sig at reflektere over klimakonsekvenserne af det, vi foretager os - herunder at dyrke friluftsliv.

Carlo Aall var for godt ti år siden med til at lave en omfattende kortlægning af miljøbelastningen af nordmændenes fritidsaktiviteter, (Hille et al. 2007). Undersøgelsen fra dengang viste, at friluftsliv på ingen måde er en mere miljø- og klimavenlig fritidsaktivitet end så mange andre, tværtimod. Og konklusionerne fra studiet dengang er ikke mindre relevante i dag, understreger Carlo Aall (jf. Aall og Dannevig, 2018).

»Mobiliteten er øget og er øget gennem en årrække. Vi går ikke længere på tur, i stedet enten kører eller flyver vi, før vi går på tur,« siger Carlo Aall.

Energiforbruget i forbindelse med transport til og fra friluftslivets arenaer er den ene store synder i forhold til miljø og klima. Den anden er alt grejet.

»Det er det, man kan kalde tingsliggørelsen af friluftslivet. Det er ikke nødvendigvis fænomenet friluftslivs skyld. Men det er nu en gang sådan, at der er grænser for, hvor mange hverdagsting, vi kan købe, Vi har ikke brug for 10 biler, og der er grænser for, hvor mange køleskabe, vi har brug for. I stedet kanaliserer vi vores penge over i fritiden og her er friluftslivsaktiviteter et af de områder, vi kan bruge penge på.« siger Carlo Aall og tilføjer:

»Det er klart, at friluftslivsindustrien også spiller en rolle og har bidraget til, at grænsen mellem hverdagstøj og friluftstøj er blevet udvisket. Når vi går i Gore-tex-jakker til hverdag, må vi have en endnu federe jakke, når vi faktisk skal på fjeldet.«

– Men det er vel et vilkår, at det vi foretager os, har en eller anden form for aftryk på vore omgivelser? Kan man tale om, at friluftsliv i højere grad end andre fritidsaktiviteter belaster klima og miljø?

»Ja. Hvis du ser på friluftsliv og andre fritidsaktiviteters påvirkning, så ligger friluftsliv højt oppe på skalaen, fordi vi rejser så meget. Det er selvfølgelig lidt kunstigt at sammenligne forskellige fritidsaktiviteter: Skal jeg rejse, skal jeg lave friluftsliv, eller skal jeg sidde i en stol og læse en bog eller spille skak? Det er mere meningsfuldt at sammenligne forskellige måder at drive friluftsliv på. Du kan faktisk bedrive friluftsliv med meget lavt klimaaftryk, hvis du tænker dig lidt om og i stedet for først at køre eller flyve langt væk, tager på tur tæt på dit udgangspunkt. Det

er den sammenligning, der er mest meningsfuld – altså klimavenlige over for mindre klimavenlige måder at drive friluftsliv på.«

– Hvilke kategorier kan man så opstille for at foretage den sondring?

»Man kan sondre mellem friluftsliv, der kræver høj mobilitet og friluftsliv, der kræver lav mobilitet, Friluftsliv, der er udstyrstungt, og friluftsliv, der er mindre udstyrstungt. Men frem for at sammenligne for eksempel fiskeri med at stå på ski, er det i høj grad måden, hvorpå man dyrker friluftsliv, som er afgørende,« siger Carlo Aall.

Han peger på, at friluftsliv i Norge er defineret som aktiviteter i det fri, som finder sted uden brug af motor. Dermed falder eksempelvis snescooterkørsel ikke ind under kategorien friluftsliv.

»Men så slipper man på en måde uden om at tage en vigtig diskussion i friluftslivsverdenen om bæredygtighed. For den flyrejsebaserede vandretur i Alperne er jo ikke mere klimavenlig end at køre på snescooter eller fiske fra en motorbåd. Det er måden, hvorpå vi bedriver friluftsliv, der er interessant. Det gælder de allerfleste former for friluftsliv, at du kan variere klimaaftrykket ud fra måden, du gør det på: Hvor langt rejser du og hvilket udstyr, mener du, er nødvendigt for at kunne udøve aktiviteten?«

Carlo Aall peger desuden på, at det udgør et problem, at der er en tilbøjelighed til at ville praktisere en lang række forskellige friluftslivsaktiviteter – som hver kræver sit sæt udstyr.

»Det er sådan, at den velstillede del af befolkningen ofte praktiserer mange kapitalintensive former for friluftsliv. Altså hvis du i forvejen både klatrer og kitesurfer, så er der stor sandsynlighed for, at du også vil begynde at ro kajak. Det giver en anden miljø- og klimabelastning, end hvis man står lidt på ski om vinteren og fisker om sommeren.«

Fejlslutning

Men hvis miljø- og klimabelastningen fra friluftslivet er så relativt stor, hvordan kan det så være, at forestillingen om, at netop friluftsliv fører til højere grad af miljø- og klimabevidsthed, er så stærk?

»Det skyldes vel, at personer, som var med til at udbrede friluftsliv i Norge, samtidig var stærkt engagerede i den norske miljøbevægelse. Det har ført til den fejlslutning, at hvis bare alle gør, som de gør - altså praktiserer friluftsliv – så vil flere også komme til at tænke lige som dem,« siger Carlo Aall.

Traditionelt har norsk friluftslivspolitik gået på to ben. For det første at friluftsliv er godt for folkesundheden. For det andet at jo mere friluftsliv, desto større kærlighed til naturen og desto større opbakning til miljøpolitikken.

Der er som sagt bare ikke noget forskningsmæssigt belæg



Foto: Christian Møestrup Andersen

for påstanden om, at dyrke du friluftsliv, er det godt for miljøet. Snarere tværtimod, siger Carlo Aall:
»Der er en hypotese, der nærmest peger i den modsatte retning – nemlig den, at når vi har fri, så vil vi også have fri fra at skulle bekymre os om miljøet og klimaet. Vi gider ikke sortere affaldet, når vi er i hytten eller sommerhuset, for så vil vi have helt fri. Og når vi er på hotelferie, vil vi gerne i badekar.«

Carlo Aall peger på de norske hytter som eksempel. Her viser hans forskning, at der også er sket en udvikling væk fra det oprindeligt enkle liv, der knyttede sig til norsk hyttekultur:

»Den norske hyttekultur er jo nært knyttet til norsk friluftsliv. Hvor der før var en pointe i, at du ikke havde opvaskemaskine i hytten, er der i dag en pointe i, at du har opvaskemaskine i hytten, så du slipper for bruge tid på opvasken og i stedet kan bruge al tiden på at tage på tur i naturen,« siger Carlo Aall og understreger, at energiforbruget i hytterne regnet pr. opholdsdøgn ofte overstiger forbruget i nordmændenes helårsboliger.

»Jeg plejer at sige, at hvis man er optaget af at forandre verden og mindske udslippet af drivhusgasser, er det vigtigt at bevare hytten som en lav standard-bygning, hvor man tager en ekstra trøje på i stedet for at skruer op for varmeanlægget.«

Potentialer

Carlo Aall mener, at det er uomgængeligt, at man tænker klima- og miljøhensyn ind i den nationale friluftslivspolitik. Det dur ikke, at man i en kommune for eksempel bruger storstedelen af midlerne afsat til at fremme friluftsliv på at bygge parkeringspladser nær en ny DNT-hytte. Han mener, at der påhviler friluftslivets aktører en særlig forpligtelse – både organisationer som Den Norske Turistforening, DNT, og de kommercielle aktører.

»Det er et anliggende for friluftslivsorganisationerne at se ud over egne snævre interesser og indtage en politisk position i samfundsdebatten,« siger han og nævner debatten om, hvorvidt Norge skal fortsætte med at søge efter olie som et emne, friluftslivsorganisationerne bør forholde sig til.

Også i det konkrete har friluftslivets aktører en opgave at varetage, mener Carlo Aall.

»Tænk, hvis man i DNT-hytterne lærte at spise vegetarmad – og man så tog den lærdom med sig ind i hverdagslivet. At man i det organiserede friluftsliv og inden for økoturismen påtog sig et ansvar for at lære folk at leve mere bæredygtigt – og at man forsøger at få sine gæster til at tage de gode vaner med sig hjem,« foreslår Carlo Aall.

Han nævner også organisationen Protect our Winters Norway – som hans søn har været med til at stifte – og som har været initiativtager til at formulere de såkaldte *Miljøvetregler* (se boks).

– Mener du, at friluftslivsorganisationerne har en forpligtelse til at handle i forhold til den presserende klimakrise?

»Ja. Der er jo mange miljøkriser, men klimakrisen er velsagtens den vigtigste, og der må alle, som på en måde lever af, at vi kan leve i naturen, erkende, at de også må leve for naturen. Her må de kæmpe, her må de gøre et forsøg.«

Og selv om den altså ikke kommer af sig selv – forbindelsen mellem at dyrke friluftsliv og tage vare på naturen og klimaet – så besidder friluftslivet et potentiale for at påvirke i den retning, mener Carlo Aall.

»Man skal turde problematisere påstanden og konstatere, at miljø- og klimaengagementet ikke kommer af sig selv. Men et friluftsliv, som skal bane vej for større samfundsmæssigt engagement i klimasagen, må nødvendigvis være mere klimavenligt end alle mulige andre fritidsaktiviteter – og klimavenlige handlinger må heller ikke skabe andre miljøproblemer. Det må være særlig vigtigt, at vi i friluftslivet bruger økologisk bomuld, at vi ikke køber alt for mange par ski, og at vi ikke kører i bil, hvis vi i stedet kan tage bussen – og at friluftslivspolitikken indrettes efter det. Og så må friluftslivets organisationer have et svar på, hvordan 'smitteeffekten' skal ske, så det ikke bare er oppe i hovedet som en filosofisk øvelse, at man skaber en sammenhæng,«

Kilder:

Aall, Carlo og Dannevig, Halvor (2018), *Friluftsliv og bærekraft*, i bogen *Friluftsliv og guiding i natur: teori og praksis, kapitel 6*, Leif Inge Magnusson og Thomas Vold (Red.), Universitetsforlaget.

Hille, J., Aall, C., Klepp, I.G. (2007): *Miljøbelastninger fra norsk fritidsforbrug – en kartlegging. VF-rapport 1/07*. Sognald: Vestlandsforskning

Miljøvetreglerne

Vi kender Fjellvetreglerne fra indersiden af indpakningspapiret til Kvikkunsj. Den Norske Turistforenings gode råd til sikker færdsel på fjeldet. Nu har organisationen Protect our Winters Norway i samarbejde med DNT-Ungdom udarbejdet et regelsæt for et mere bæredygtigt friluftsliv. De lyder sådan her:

1. REIS MINDRE, OPPLEV MER

Jo kortere du reiser, jo mer tid får du til selve turen. Finn ut hvilke turområder du har i nærheten, og benytt deg av dem. Da blir det enklere å planlegge og gjennomføre turer, og tiden du sparer på reisen kan du bruke på å oppleve, nyte og utforske naturen. Og når du først reiser, reis miljøvennlig.

2. SATS PÅ OPPLEVELSER, IKKE UTSTYR

Turutstyr trenger ikke være nytt for å gjøre nytta si. Kjøp brukt, lån av venner, og ta godt vare på det utstyret du har så det holder år etter år. Fyll sportsboden med gode minner, ikke fancy utstyr. La utstyret være et virkemiddel for gode opplevelser, men husk at utsikten ikke blir bedre med årets modell av skalljakka. Kjøper du mindre, og brukt, sparer du både miljøet og lommeboka.



3. FIKS ALT, ALLTID

Gjør gaffateip, ståltråd og lommekniv til fast inventar i tursekken. Det meste kan fikses, og det finnes reservedeler til både utstyr og klær. Ta kontakt med produsenten, så kan det til og med hende de hjelper deg helt gratis. Tar du vare på jakka di lenge nok, er den retro før du vet ordet av det.

4. SPIS GRØNT

Det er viktig å få i seg nok næring på tur. Å spise grønt er bra både for miljøet og helsa. Reduser kjøttinntaket, og bidra til å minske klimagassutslipp, frigjøre jordbruksareal, begrense avskoging og bidra til en mer dyrevennlig kjøttproduksjon. Husk naturens eget spiskammer når du er på tur, få ting er bedre enn sjølfiska fisk på bålet.

5. SAMKJØRING ER BRA KJØRING

Hvis du må reise langt for å komme deg på tur, bruk god tid på planlegging av turen. Finn den mest miljøvennlige reisemetoden, enten det er samkjøring eller kollektivtransport. Hvis du arrangerer en tur, lag en plan for hvordan folk kan reise sammen.

6. VER RUSTET MOT UVENTET SØPPEL

Å ha hodet med seg på tur er viktig, også når det kommer til hva du etterlater deg. For eksempel tar det rundt 450 år før en plastflaske som ligger ute brytes ned. Ta med en ekstra pose, eller hold av en lomme i sekken kun til søppel. Ingen liker søppelføre på ski, og et bananskall i sykkelstien kan ødelegge en ellers fin dag. La det eneste du legger igjen være spor i snøen.

7. VIS VEL, VÆR ET KLIMAFORBILDE

Vær en del av klimaløsningen, ikke problemet! Ha respekt for naturen og de mulighetene den gir oss. Gå foran og vis de rundt deg hvor enkelt det er å gjøre hverdagen og turlivet mer miljøvennlig. Da vil også kommende generasjoner ha muligheten til å nyte den samme naturen, enten det er å sette svinger i dyp puddersnø, eller å gå solfylte søndagsturer.

CARLO AALL

Født 1962

Uddannet naturforvalter ved Norges miljø- og biovidenskabelige universitet i 1987.

Skrev doktorafhandling ved Aalborg Universitet i 2002 med tittlen "Forandring som forandrer? Fra miljøvernpolitikk til bærekraftig utvikling i norske kommuner".

I 2012 fik han professortittel i bæredygtig utvikling ved Aarhus Universitet.

Han har arbejdet som forsker ved Vestlandsforskning siden 1990. Før det arbejdede han med miljøbeskyttelse i Ølen Kommune. Siden 1. januar har han været leder af det nyoprettede Norsk Center for Bæredygtig Klimatilpasning ved Vestlandsforskning. Se mere på <https://klimatilpassingscenter.no/>

Han har skrevet en lang række artikler, bøger og rapporter inden for temaerne bæredygtig udvikling, klimaforandringer, turisme og friluftsliv

Et historisk blikk på friluftsliv og bærekraft

Af Cleng Andersen Eikje og Per Ingvar Haukeland

Det kan være vanskelig å få overblik over sammenhenge og modsætninger mellom friluftsliv og bæredyktighet. Er det friluftsfolket, der med vores kærlighed til naturen er frontløbere i den bæredygtige omstilling? Eller er der os, der med vores udstyr og transport har det tungeste globale fodaftryk? På redaktionen hos Dansk Friluftsliv har vi ønsket at skabe et historisk overblik over denne sammenheng. Vi har valgt at kigge mod Norge, for at få et skandinavisk eksempel på utviklingen gjennom de seneste ca. 50 år. Vi har fået eksperthjælp fra Universitetet i Sørøst-Norge. Cleng Andersen Eikje og Per Ingvar Haukeland presenterer her et historisk rids.



Foto: Scampix

Hvorvidt friluftslivet er bærekraftig har kommet høyt oppe på agendaen for mange friluftslivsinteresserte de senere år, spesielt etter at forskere i 2007 stemplet «friluftsliv» som det tredje verste du kan drive med på fritiden om du er opptatt av klimaet (Hille et al., 2007). Mange har fått seg en «vekker». Vi kan ikke sette likhetstegn mellom friluftsliv og bærekraft. Kanskje har vi aldri kunnet det. Ordet «bærekraft» er kommet sterkt inn i den offentlige debatten, noe som medfører et bredt sett av perspektiv: sosialt, kulturelt, økonomisk og økologisk. Vi har ikke anledning til å forfølge alle disse perspektiv her, men vil i denne artikkelen belyse hvordan ulike koblinger mellom friluftsliv og natur-, miljø- og klimavennlig utvikling har blitt etablert, institusjonalisert og kritisert fra 1967 og frem til i dag. Vi har valgt å trekke fram 3 perioder fra midt av 1960-tallet og fram til i dag. Disse periodene er 1967-1987, 1987-2007, 2007 og fram til i dag.

Det norske friluftslivet 1967-1987

Perioden preges av idealet om et natur- og miljøvennlig friluftsliv som etableres og institusjonaliseres. Ideer om friluftsliv har en lang historie, men vi starter med

etableringen av det som i Norge er kjent som Høgfjellsolen i Hemsedal i 1967. Initiativtakeren Nils Faarlund begynte her en utdanning av «vegledere» innen friluftslivet som et verdiorientert dannelsesprosjekt for å vekke begeistring over og «vennskap med naturen» (Leirhaug, Haukeland & Faarlund, 2019). Faarlund sitt friluftslivsideal var sterkt koblet til natur- og miljøvern. Idealet ble beskrevet som «friluftslivets egenart» eller «friluftslivets egenverdi» som da fremhevet en forståelse av friluftslivet som «naturvennlig og sporløs ferdsel» (Faarlund, 2015). Friluftslivsinteresserte hadde vært i Innerdalen i 1965 for å støtte den lokale bonden, som gikk imot mange av sine naboer ved å ønske å hindre utbygging av den lokale elva. Arne Ness kom med en støtteerklæring som var forløperen til økosofien og dypøkologien. Sommeren 1966 samlet friluftslivsinteresserte, og Arne Ness, seg ved Stetind for å koble klatring og filosofering. I det hele lå det en kobling mellom friluftsliv, natur og miljøvernengasjement. Året etter ble altså Høgfjellsolen etablert med vekt på sikker ferdsel, verdidanning, naturmote, naturglede, det å gå «inn i naturen» og naturvennlighet. Det er viktig å fremheve at selv om denne tradisjonen ble fremtredende, var det naturlig nok



Foto: Sørensen

flere former for friluftsliv praktisert, noen mer miljøbevisste enn andre.

Friluftslivsorganisasjonene har også arbeidet for å få koblet friluftsliv med natur- og miljøvern. Et tidlig eksempel var den statlige finansierte kampanjen «Bruk naturvett!» arrangert i 1962. Initiativet til kampanjen kom fra Den Norske Turistforening (DNT), Norsk Jeger og Fiskerforbund (NJFF), Norsk Speiderguttforbund og Norske 4H. Fokuset var på søppel og forurensing av naturen, og at den enkelte skulle vise «naturvett» (DNT 1962). Videre formaliserte DNT og NJFF arbeidet for naturvern sammen med Norges Naturvernforbund gjennom opprettelsen av Samarbeidsrådet for naturvern (SRN) i 1976. SRN arbeidet med saker som nasjonalparker, vannkraft og motorisert ferdsel. Gjennom arbeid som dette, har DNT og NJFF blitt regnet som en del av miljøbevegelsen.

DNT så på friluftsliv og natur- og miljøvern som gjensidig avhengige. De inkluderte det å «fremme og støtte natur- og miljøverntiltak» til formålsparagrafen i 1972 (DNT årbok 1972, s. 248). I jubileumsboken, ved 125 års feiringen av DNT, ble forholdet mellom friluftsliv og naturvern beskrevet slik: «friluftsliv er utenkelig uten naturvern, naturvern er utenkelig uten forankring i friluftsliv» (DNT 1993, s. 64).

DNT brukte ofte begrepet «naturvennlig friluftsliv» for å beskrive det friluftslivet de selv arbeidet for. I 1988 ble formålsparagrafen endret til: «DNT har som formål å fremme et aktivt, naturvennlig og sikkert friluftsliv». Unntakene var ifølge DNT motorisert ferdsel, og friluftsliv som var avhengig av mye tilrettelegging og anlegg (DNT årbok 1989). DNT fremmet også antakelsen om

at utøvelse av friluftsliv skulle gjøre folke mer engasjert i natur- og miljøvern; «Det synes nemlig å være slik at de som deltar i friluftslivsaktiviteter, blir mer engasjert i å verne naturmiljø enn andre» (DNT årbok 1989, s. 163). Andre friluftslivsorganisasjoner delte også dette synet, og i 1973 endret KFUM/KFUK speiderloven til å inneholde følgende «en speider kjenner naturen og verner om den» (Norsk speidermuseum, 2019).

Myndighetene koblet også friluftsliv med natur- og miljøvern. De så på det politiske og forvaltningsmessige arbeidet med friluftsliv i stor grad som en arealsak, der friluftsliv og naturvern hadde sammenfallende utfordringer, som tiltakende fritidshusbebyggelse, forurensing av vassdrag og sjøområder, samt vannkraftutbygging (Finansdepartementet 1972). Denne nære koblingen fremholdes også i den første helhetlige stortingsmeldingen om naturvern, Stortingsmelding 1980-81 Vern av norsk natur; «Store deler av naturvernarbeidet går ut på å sikre naturen som grunnlag for friluftsliv, jakt og fiske» (Miljøverndepartementet 1980, s.68). Forvaltningsapparatet var dermed med på å gjøre friluftsliv og natur- og miljøvern til to sider av samme sak. Samtidig var forvaltningen tidlig oppmerksomme på at en i noen saker måtte; «verne naturområder mot et tiltakende friluftsliv» (Finansdepartementet 1972, s.26).

Antakelsen om at utøvelse av friluftsliv ville føre til økt natur- og miljøvernengasjement fikk også innpass i politikk og forvaltning. Miljødepartementet «mener at naturopplevelser i sammenheng med friluftsliv er av stor betydning for å øke forståelsen for naturvern» (Miljøverndepartementet 1980, s.11). Denne antakelsen ble gjentatt i Stortingsmelding 1986-87 Om friluftsliv;

«Naturopplevinga gjer friluftsliv til ein svært viktig faktor når det gjeld å motivere for naturvern» (Miljøverndepartementet 1986, s.9). Og videre at; «Folk som har lært å sette pris på de opplevelsene den urørte naturen gir, vil som regel ønske å bevare naturmiljøet mest mulig uskadd» (Miljøverndepartementet 1986, s.82).

I dette ligger også en antakelse at friluftsliv i seg selv er naturvennlig. Når denne sammenhengen ble utfordret, ble kritikken gjerne avvist med at den ikke angikk det «enkle friluftslivet»; «I nokre høve har teknifisert fritidsbruk av naturen komme i konflikt med det enklare friluftslivet og med naturverninteresser» (Miljøverndepartementet 1986, s.8). Samtidig antydes det at alle former for friluftsliv kunne være ressurskrevende hvis de innebar mye reising; «Helge- og ferieutfarten til fjern-friluftsområder er i seg selv ressurskrevende» (Miljøverndepartementet 1986, s.89). Likevel ble dette med naturvennlig friluftsliv en sentral forutsetning for forvaltningen. Dette vistes også da friluftsløven i 1996 fikk sin formålsparagraf, som tok sikte på å bevare og fremme muligheten for å; «utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet».

Når det gjelder skole og utdanning, ble den første formelle 1-årige utdanningen i friluftsliv etablert ved Idrrettshøgskolen i Oslo i 1972. Dette ble etablert og utviklet av Gunnar Breivik og Børge Dahle, begge godt kjent med Ness og Faarlund. Det kunne være uenighet om forholdet mellom idrett og friluftsliv, spesielt konkurranseaspektet, men ideen om naturvennlig og sporløs ferdsel var det enighet om. Folkehøgskolene kom også mer på banen, blant andre Atle Tellnes og Sigmund Kvaløy med friluftslivslinje på Agder folkehøgskole. Tellnes ble senere sentral i utviklingen av årsstudiet i friluftsliv på Distriktshøgskolen i Telemark på 1980-tallet. Han skriver i sin hovedoppgave fra 1978 at friluftsliv handler om; «Naturvennlig ferdsel og hensynsfull bruk av den frie natur, hvor hovedsiktemålet er naturopplevelser». I skoleverket kom friluftslivet inn i læreplanene. For eksempel i Mønsterplan 1974 for hele den norske grunnskolen, dukker friluftslivbegrepet opp i flere fagområder: samfunnsfag, biologi, kroppsøving og Orienteringsfag. Det er spesielt i samfunnsfaget at fokuset på natur- og miljøvern er fremtredende, og utviklingen av det som kalles «naturvett». Et viktig prosjekt å nevne her er Miljøvernprosjektet i skolen, som fra slutten av 1960-tallet skulle bringe natur- og miljøvern inn i skolesammenheng. Pedagogene Bjarne Bjørndal og Sigmund Lieberg var sentrale, og de var

spesielt inspirert av økosofien til Arne Ness og økologiens systemtenkning. De utviklet en «økopedagogikk» (Bjørndal og Lieberg, 1975) som så på hvordan natur- og miljøvern aspektet skulle inn i skolen, der friluftsliv var en inngangsdør sammen med det vi i dag kaller «uteskole». Som del av økopedagogikken utviklet de «den didaktiske relasjonsmodell» som er blitt godt kjent blant lærere i Skandinavia, også brukt i friluftslivundervisningen.

Oppsummerer vi første periode, ser vi at friluftslivet som ideal, som innebar en tett kobling til natur- og miljøvennlighet, ble formet, fikk stort gjennomslag og ble institusjonalisert gjennom politikk, forvaltning, frivillige organisasjoner og skole. Det var selvfølgelig et mangfold av uttrykk i friluftslivet, men idéen om et natur- og miljøvennlig friluftsliv var utbredt. Til begrepet «natur- og miljøvennlig» lå det å legge igjen få spor i terrenget, et minimum av tilrettelegging samt utelukkning av motorisert ferdsel.

Friluftslivet 1987-2007

Perioden preges av et mangfold av friluftslivsaktiviteter og tanker om bærekraftig friluftsliv. Året 1987 var året FNs kommisjon for Miljø og Utvikling (UNCED) kom ut med



Foto: Saman Antanas

rapporten Vår Felles Framtid, som internasjonalt satte «bærekraftig utvikling» på dagsordenen. Den definerte «bærekraftig utvikling» som «en samfunnsutvikling som imøtekommer dagens forbruksbehov uten å forringe mulighetene for kommende generasjoner til å få dekket sine». Tre bærekraftsmål: 1) bekjempelse av fattigdom, 2) ta vare på miljøet og 3) økonomisk vekst. Senere har FN (2000) utvidet bærekraftsmålene til 17 mål, og er tydelig på at de må sees i sammenheng med hverandre.

Endringer i samfunnet på slutten av 1980-tallet frembrakte også endringer i måten friluftslivet ble utøvet



Foto: Per Ingvar Haukeland

på. Spesielt to utviklinger kan fremheves. Den ene er velstandsutviklingen. Denne hadde foregått i Norge fra tidlig på 70-tallet, når inntektene fra olje og gass økte, noe som økte betalingsvevnen hos ivrige forbrukere. Folk hadde nå mer penger til å reise langt for å drive friluftsliv og å kjøpe seg dyrt utstyr. Samtidig er slutten av 1980-tallet kjent som den postmoderne vendingen i samfunnet der mange er lei de moderne massemonstringene. Odden (2006) har vist at friluftslivet ble mer mangfoldig og spesialisert i perioden og at det var en sterk vekst i ungdommens deltakelse i nye former for friluftsliv. Det foregikk en form for individualisering, der folk tok et oppgjør med de store fortellinger og kollektive bevegelser. Idealet kunne være «backpackeren», nå på friluftslivsområdet. Individualisering gav seg utslag i at det dannet seg små grupper som sub-kulturer med et friluftsliv som var definert i forhold til det andre holder på med. Dette kunne være drevet av et mangfold av motiver, som adrenalin, flowfølelse, sosial anerkjennelse og tilhørighet, som fikk spesielt utslag på slutten av 1990-tallet, samtidig med en heftig markedsføring, kommodifisering og kommersialisering av naturen. Et eksempel er folkehøgskolene som tidligere var opptatt av dannelse og idealer, men som nå også konkurrerte om å være mest mulig attraktiv for potensielle søkere. De reklamerte med de ene mer spektakulære opplevelsene og reisene enn de andre. Selv om praksisen endret seg i løpet av perioden, stod den institusjonaliserte ideen om friluftsliv som natur- og miljøvennlig fortsatt sterkt.

Samtidig ble oppfatningen av hva friluftsliv kunne lede til av natur- og miljøvernengasjement utvidet i løpet av perioden. Turistforeningen hevdet at: «Naturopplevelsen kan derfor være nøkkelen til den holdningsendring og det erkjennesssprang som ideen om en «bærekraftig

utvikling» innebærer» (DNT årbok 1991, s.167

Miljøverndirektoratet sa det slik; «Det miljøvennlige friluftslivet med minimum tilrettelegging og ressursbruk er meir enn nokon annan aktivitet bærekraftig slik vi forstår omgrepet. Friluftsliv blir derfor ein inngangsport til forståinga av naturvern, miljøvern og bærekraft» (Miljøverndepartementet 2000, s. 17). Ikke bare skulle friluftsliv lede til naturvernengasjement, det skulle også lede til forståelse for bærekraftig utvikling. At en friluftslivsutøver skulle ønske å verne eget turområde fra utbygging eller forurensing er nærliggende. Men er det like enkelt å hevde at friluftslivsutøveren også skal rette seg etter målene for bærekraftig utvikling? Denne utvidede koblingen later til å være tatt for gitt. Friluftslivsorganisasjonene fortsatte sitt engasjement for natur- og miljøvern og DNT uttalte at de skulle arbeide for et mer bærekraftig friluftsliv.

Oppsummert, denne perioden kan beskrives som en tiltakende forbruker-kultur innen friluftslivet. Friluftslivet hadde kanskje aldri vært så bærekraftig som idealet tilsa, men i denne perioden økte avstanden mellom ideal og praksis. Istedenfor å i tilstrekkelig grad utfordre koblingen mellom friluftsliv, natur- og miljøvern, ble denne ukritisk utvidet til å innebære bærekraftig utvikling. På slutten av perioden lå Nordmenn på verdenstoppen i kjøp av friluftslivsutstyr, og i reising for å nå eksotiske naturopplevelser. For noen synes dette idealet om natur- og miljøvennlig ferdsløse å være fraværende, underlegen andre idealer, som «frit flow». Idéen om at friluftslivet er natur- og miljøvennlig ble sett bort fra eller tatt for gitt. Få stilte grunnleggende kritiske spørsmål om samsvaret mellom ideal og virkelighet, men dette skulle forandre seg i 2007.

Friluftslivet 2007-i dag

Perioden kjennetegnes med en overgang fra «frit flow» til bærekraftsparadokset. Året 2007 ble et spesielt år. Al Gore, som hadde reist verden rundt med sitt foredrag: An Inconvenient Truth, og International Panel of Climate Change (IPCC), som jevnlig kommer ut med rapporter om forverring av klimakrisen, fikk Nobels fredspris dette året. Vestlandsforskning kom så ut med en rapport om nordmenns fritidsbruk, der de for første gang stempler friluftslivet som en «miljøverstring». De pekte på at friluftslivet er det tredje verste en kan drive med om en er interessert i å hindre klimakrisen, etter turer til familie og venner og feriereiser. De regnet på «Klimaavtrykket», sett i forhold til energiforbruk, og det var to ting som gjorde at friluftsliv hadde blitt en miljøverstring: 1) all reising i forbindelse med utøvelsen av friluftsliv og 2) dyrt og energikrevende utstyr brukt i utøvelsen. Dette er blitt beskrevet som bærekraftparadokset i friluftslivet (Aall, 2015; Haukeland, 2019; Horgen & Tangen, 2019). Paradokset kan eksemplifiseres ved at en reiser langt for å oppleve de siste isbreer, og dermed bidrar med CO2 utslipp som bidrar til at de forsvinner. Eller ved at friluftslivsutøvere er en del av forbrukskultur av utstyr, som bidrar til økt press på natur and klima. Det er litt som om virkeligheten har slått inn, og bærekraftutfordringene for alvor har kommet innover friluftslivmiljøene. Utfordringene er flere, en studie ved USN av surfere viste at mange opplever at de er natur- og miljøbevisste, men at det foregår en kognitiv, sosial og kulturell dissonans mellom hva de står for og hva de gjør, både enkeltvis og som gruppe.

Oppsummert, fokuset på natur- og miljøvern har vært lenge fremme i friluftslivmiljøene, men det var første gang at friluftslivet selv ble stemplet som «miljøverstring». Oppfatningen av friluftsliv som noe naturvennlig i seg selv, og oppfatningen av friluftsliv som et effektivt virkemiddel for å fremme natur- og miljøvernengasjement ble kraftig utfordret. Aktørene responderte på ulikt vis, både med forsvar, legitimering og innrømmelser. For å imøtekomme kritikken fra forskerne, dreier det seg primært om: 1) å redusere reisingen og 2) å redusere forbruk av utstyr. Noen er pessimistiske til at dette vil skje (Tangen & Horgen, 2019), mens andre er mer optimistiske (Haukeland, 2019). Flere aktører, som DNT Ung, enkelte Folkehøgskoler, USN og andre friluftslivutdanninger, er blitt mer bevisst på det å bruke nærturen og forenkle utstyr, men dissonansen er fortsatt stor. Det som er tilfelle er at noe kan være lokalt naturvennlig, men globalt klimafiendtlig. Vi må utvikle en større bevissthet rundt, ikke bare den lokale, men også de globale sammenhengene som knyttes til friluftslivsutøvelsen. Her har vi som arbeider med friluftsliv et stort ansvar. Vi må jobbe for at de institusjonene vi er en del av fremmer friluftsliv, som ikke bare følger prinsippet om å være lokalt naturvennlig, men som også følger prinsippet om å være globalt klimavennlig.

Cleng Andersen Eikje, universitetslektor i friluftslivsfag, USN Bø, cleng.a.eikje@usn.no

Per Ingvar Haukeland, førsteamanuensis i friluftslivsfag, USN Bø, per.i.haukeland@usn.no

Litteratur

- Bjørndal & Lieberg (1975) Innføring i økopedagogikk. Rapport nr. 10 fra Miljøareprosjektet. Oslo: Pedagogisk Forskningsinstitutt.
- Dahle (1994). Nature. The true home of culture. Oslo: NIH.
- DNT årbøker 1962-1991. Hentet fra: <https://www.nb.no/search?mediatype=tidsskrift&title=%22Den%20Norske%20turistforenings%20%C3%A5rbok%22>
- Finansdepartementet (1972) Spesialanalyse 6 Friluftsliv (vedlegg til Meld. St. 71 1972—73. Langtidsprogrammet 1974—1977). Oslo: Finansdepartementet.
- Faarlund (2015) Friluftsliv. En danmarksreise. Ljå Forlag.
- Haukeland (2019, 06.06.2019) Norge burde være et foregangsland for et bærekraftig friluftsliv, men det er vi ikke – ennå. Drammens Tidene. Hentet fra: <https://www.dt.no/meninger/sport/helse/norge-burde-vare-et-foregangsland-for-et-barekraftig-friluftsliv-men-det-er-vi-ikke-enna/o/5-57-1156854>
- Hille, Aall, & Klepp (2007). Miljøbelastninger fra norsk fritidsforbruk. En kartlegging (Vol. 1/07, VF-rapport). Sogndal: Vestlandsforskning.
- Horgen & Tangen (2019, 30.06.2019) Jakten etter seier i idretten og «unike» opplevelser i friluftslivet er uforenelig med bærekraft. Forskerens.no. Hentet fra: <https://forskerens.no/helse-kronikk-meninger/jakten-etter-seier-i-idretten-og-unike-opplevelser-i-friluftslivet-er-uforenelig-med-barekraft/1354560>
- Leirhaug, Haukeland & Faarlund (2019) Friluftslivsveiledning som verdiladdende læring i møte med fri natur. I: Hallandvik & Høyem. Friluftslivspedagogikk. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Miljøverndepartementet (2000) Friluftsliv. Ein veg til høgare livskvalitet (Meld. St. 39 2000-2001) Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-39-2000-2001/id194963/sect>
- Miljøverndepartementet (1986) Om friluftsliv. (Meld. St. 40 1986-1987). Oslo: Miljøverndepartementet.
- Miljøverndepartementet (1980) Vern av norsk natur. (Meld. St. 68 1980-1981). Oslo: Miljøverndepartementet.
- Norsk speidermuseum (2019) Speiderloven. Hentet fra: https://leksikon.speidermuseet.no/wiki/Speiderloven#Dagens_speiderlov_og_bruk
- Odden (2008) Hva Skjer Med Norsk Friluftsliv? En Studie Av Utviklingstrekk I Norsk Friluftsliv 1970-2004. Doktorgradsavhandling. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Udkast til proces for bæredygtighed frem mod generalforsamlingen 2023



Formål

Opstart af arbejdet med bæredygtighed

Resultater

- Inspiration til arbejdet fra Norsk Friluftsliv
- Proces og delresultater fastlagt frem til generalforsamling
- 1. drøftelse af mulige indsatser i bestyrelsen og retning for arbejdet

Formål

Forberede interne bæredygtighedsindsatser samt styrke viden i sekretariat

Resultater

- Udarbejde bruttokatalog til interne indsatser i Friluftsrådet
- Sparring med nordiske søsterorganisat.
- Indmeldelse i ENOS mhp. at øge viden om bæredygtigt friluftsliv

Formål

Viden om udfordringer for bæredygtigt friluftsliv og prioritering af interne indsatser på kort sigt

Resultater

- Viden om friluftslivets påvirkning af bæredygtighed gennem oplæg fra Peter Fredman (Mistra, Sverige)
- Prioriterede indsatser for bæredygtighed internt i Friluftsrådet (kort sigt)

Formål

Inddrage udvalgte medlemsorganisationer
Udvikle proces og materiale til generalforsamling.

Resultater

- Identifikation af mulige samarbejder med medlemsorg.
- Koncept for inddragelse af medlemsorg. på generalforsamling.
- Færdigt oplæg til interne indsatser
- Evt. igangsætte videnopbygning

Formål

Præsentere interne bæredygtighedsindsatser. Dialog med medlemsorg. om fælles indsatser for bæredygt.

Resultater

- Kvalificerede interne indsatser
- Identifikation af mulige samarbejder med medlemsorg. om at fremme bæredygtighed

Formål

Opstart på 2. fase af Friluftsrådets arbejde med bæredygtighed

Resultater

- Opsamling af input fra generalforsamling
- Implementering af FR indsatser
- Fx udvikle projekter med medlemsorg.
- Fx udvikle FR bæredygtighedsstrategi (langt sigt)
- Med videre...

Godkendelse af dagsorden

Resume: Bestyrelsen skal godkende dagsordenen for mødet med eventuelle tilføjede dagsordenspunkter.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato:

Bilag:

- Dagsorden.

Indstilling

Bestyrelsen godkender dagsordenen med eventuelle tilføjede dagsordenspunkter.

Sagsfremstilling

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Godkendelse af korrigeret budget 2023

Resume: Udkast til korrigeret budget 2023 viser, at underskuddet er øget med 138.000 kr. i forhold til det korrigerede budget, der blev præsenteret på bestyrelsesmødet den 3. november 2022. Budget 2023 viser nu et underskud på 1.126.000 kr. Der er indarbejdet investering af midler til udvikling af indsatser i Friluftsrådet, blandt andet programmerne Grøn Skole og Grønne Spirer samt projektudviklingen. Det budgetterede underskud skal ses som del af beslutningen om at nedbringe egenkapitalen hen over en årrække, og at det forventede underskud i 2022 bliver noget mindre end oprindelig forudset.

Omsætningen udgør 33.040.000 kr. hvilket er en stigning på 87.000 kr. i forhold til det korrigerede budget, der blev præsenteret på bestyrelsesmødet den 3. november 2022.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 3 c, bestyrelsesmødet den 3. november 2022.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll og Claus Andersen, 1. december 2022.

Bilag:

- Korrigeret budget 2023 og budget 2024.

Indstilling

Bestyrelsen vedtager budget for 2023.

Sagsfremstilling

I forhold til udkastet til det korrigeret budget der blev præsenteret den 3. november 2022, er der indarbejdet følgende ændringer:

- Projektet "Det cirkulære plastic lab." er blevet bevilliget fra Region Hovedstaden og medfører en omsætning på 87.000 kr. Det cirkulære plastic lab er et projekt under programmet Grøn Skole og timerne leveres som del af arbejdet i programmet. Derfor er nettopåvirkningen for Friluftsrådet + 62.000 kr.
- Der er afsat 100.000 kr. til nytårskur i forbindelse med Friluftsrådets 80-års jubilæum. Nytårskuren afholdes januar 2023.
- Der er afsat ekstra 100.000 kr. til deltagelse i Folkemødet på Bornholm 2023. Der er således afsat 300.000 kr. til Folkemødet på Bornholm 2023.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Korrigeret budget 2023 indarbejdes derefter i årsrapporten for 2022, der præsenteres for bestyrelsen på bestyrelsesmødet den 21. marts 2023.

Beslutning

Korrigeret budget 2023 og budget 2024

Resultatopgørelse	Realiseret 2021	Estimat sep-22	Budget 2023	Korrigeret budget 2023 (nov)	Korrigeret budget 2023 (dec)	Ændring budget 2023 Fra nov til dec	Budget 2024	Ændring fra korr 2023 til budget 2024
Driftstilskud	11.022	11.270	11.400	11.577	11.577	-	11.700	123
Kontingenter	566	575	585	580	580	-	590	10
Øvrige indtægter	642	671	415	490	490	-	490	-
Indtægter basis drift	12.230	12.516	12.400	12.647	12.647	-	12.780	133
Indtægter fra programmer	4.478	4.461	4.425	4.942	4.942	-	5.120	178
Indtægter fra projekter	17.204	12.658	11.680	10.182	10.270	87	10.796	526
Tilskud til udlodningsadministration	3.742	4.611	3.996	5.182	5.182	-	4.622	-560
Indtægter i alt	37.654	34.246	32.501	32.953	33.040	87	33.318	277
Politisk indsats	4.665	5.057	4.790	4.789	4.789	-	4.830	41
Lokale Friluftsråd	2.320	2.957	3.310	2.985	2.985	-	2.980	-5
Fællesomkostninger	4.918	4.948	4.421	5.402	5.578	176	5.403	-175
Udgifter til basis drift	11.903	12.962	12.521	13.176	13.351	176	13.213	-139
Udgifter til programmer	3.362	4.012	4.150	5.054	4.974	-81	5.110	136
Udgifter til projekter	18.385	13.471	12.125	10.529	10.660	131	10.916	256
Udgifter til udlodningsadministration	3.742	4.611	3.996	5.182	5.182	-	4.622	-560
Udgifter i alt	37.392	35.056	32.792	33.941	34.167	226	33.861	-306
Periodens resultat	262	-810	-291	-988	-1.126	-138	-543	583
Periodens resultat pr områder								
Basis drift	327	-446	-121	-528	-704	-176	-433	271
Programmer	1.116	449	275	-113	-32	81	10	42
Projekter	-1.181	-813	-445	-347	-390	-43	-120	270
Udlodningsadministration	-	-	-	-	-	-	-	-
Periodens resultat	262	-810	-291	-988	-1.126	-138	-543	583

Fællesomkostninger

	Realiseret 2021	Estimat sep-22	Budget 2023	Korrigeret budget 2023	Korrigeret budget 2023	Ændring fra budget 2023 til korr. 2023	Budget 2024	Ændring fra budget 2023 til korr. 2023
Lønninger, brutto	13.837	14.952	16.445	16.509	16.508	-2	16.205	-303
Lønninger, projektudvikling	560	656	300	493	493	0	600	107
Lønninger overført til andre områder	-11.225	-12.976	-13.850	-13.723	-13.742	-19	-13.150	592
Lønninger, netto	3.172	2.632	2.895	3.279	3.259	-21	3.655	396
Rengøring	397	317	300	300	300	0	300	0
Revision og rådgivning	98	100	100	100	100	0	100	0
Juridisk bistand	103	181	175	175	175	0	175	0
Bluegarden	25	26	25	30	30	0	30	0
IT	788	720	525	775	775	0	650	-125
Møder inkl. generalforsamling	394	644	430	520	620	100	520	-100
Årsberetning	0	0	25	0	0	0	0	0
Kontorartikler og tryksager	37	50	75	75	75	0	75	0
Kopimaskiner, drift	28	12	30	25	25	0	25	0
Småanskaffelser	9	50	25	25	25	0	25	0
Reparationer og vedligeholdelse	60	44	50	50	50	0	50	0
Medieovervågning, hjemmeside mm.	629	409	300	300	300	0	300	0
Telefon	96	115	125	225	225	0	175	-50
Forsikring, alarm	81	116	100	125	125	0	125	0
Porto, fragt og kørsel	117	105	125	125	125	0	125	0
Personaleudgifter	375	633	525	698	698	0	700	2
Scandiagade, drift	585	875	655	1.075	1.075	0	875	-200
Scandiagade, afskrivninger	225	225	225	225	225	0	225	0
Afskrivninger inventar og driftsmidler	79	0	0	0	0	0	0	0
Repræsentation	6	15	30	10	10	0	10	0
Bankomkostninger, kontingenter og diverse omk	157	346	230	270	270	0	270	0
Nytårskur	0	0	0	0	100	100	0	-100
Delvis momsfradrag	-81	-82	-75	-75	-75	0	-75	0
Samlede fællesomkostninger	7.380	7.533	6.895	8.332	8.512	179	8.335	-177
Fællesomk. overført til udlodningsadministration	-553	-523	-513	-787	-787	0	-639	148
Fællesomk. overført til LFR og politisk afd.	-798	-925	-915	-908	-908	0	-920	-12
Fællesomk. overført til projekter og programmer	-1.111	-1.137	-1.046	-1.236	-1.239	-3	-1.373	-134
Fællesomkostninger i alt	4.918	4.948	4.421	5.402	5.578	176	5.403	-175

Programmer/projekter

	Indtægter					Lønninger					Eksterne omkostninger					Resultat				
	2021	E 2022	B 2023	Ny 2023	B 2024	2021	E 2022	B 2023	Ny 2023	B 2024	2021	E 2022	B 2023	Ny 2023	B 2024	2021	E 2022	B 2023	Ny 2023	B 2024
Grønne Spirer	1.681	1.650	1.625	1.800	1.870	575	839	750	1.190	1.205	520	668	600	650	650	586	143	275	-40	15
Blå Flag	1.204	1.167	1.100	1.261	1.200	697	574	800	764	750	377	353	400	400	400	130	240	-100	97	50
Badepunkt	257	295	375	347	375	171	147	225	209	225	52	115	100	100	100	34	33	50	38	50
Grøn skole	986	986	975	1.095	1.225	660	815	750	1.151	1.230	63	134	125	100	125	263	37	100	-156	-130
Naturparker mærkningsord	350	363	350	440	450	202	307	350	335	350	45	60	50	75	75	103	-4	-50	30	25
Programmer i alt	4.478	4.461	4.425	4.942	5.120	2.305	2.682	2.875	3.649	3.760	1.057	1.330	1.275	1.325	1.350	1.116	449	275	-32	10
Udvikling af Naturparker - Nordeafon	300	752		144		381	356		188		347	439		50		-428	-43	0	-94	0
Gå nye veje (Adgangslinjen)	700	579		1.117	500	639	593		1.133	550	258	268		250	70	-197	-282	0	-266	-120
Børns naturdannelse	775	400		0		798	431		0		29	88		0		-52	-119	0	0	0
Naturens uge	618	509	500	464		396	377	375	344		439	333	350	350		-217	-201	-225	-229	0
1001 minieventyr		125		100			63		100			75		0		0	-13	0	0	0
Vores Natur	10.075	3.324				947	51				9.427	3.271				-299	2	0	0	0
Aktion klima			35	35	65			35	35	65				0		0	0	0	0	0
Det cirkulære plastik lab				87	31				103	31				28		0	0	0	-43	0
Naturfriske fællesskaber (sundhed v2)		835	965	1.177		18	447	390	593			448	900	584		-18	-60	-325	0	0
Børn gror i Natur	175	75				63	46				64	54				48	-25	0	0	0
Center for børn og Natur	141	166		0		137	194		0					0		4	-28	0	0	0
Center for børn og Natur kommunikation				156					156					0		0	0	0	0	0
Naturlige legeplads	150	20				281	72				35	3				-166	-55	0	0	0
Cisu	2.977	3.622	3.900	3.974	3.800	452	724	610	684	800	2.526	2.898	3.290	3.290	3.000	-1	0	0	0	0
Internationale projekter	178	240	280	280	200	618	74	150	0	200	4	5	25	10		-444	161	105	270	0
Kløverstier				0			32		23	0				5		0	-32	0	-28	0
Nordisk nat i naturen		375		540			461		540					0		0	-86	0	0	0
Friluftspavillioner - Bynatur				195	200				195	200				0		0	0	0	0	0
Projekter afsluttet i 2021	1.086					238					239					609				
Nye projekter/rest gl. projekter	29	1.636	6.000	2.000	6.000	47	468	3.000	1.000	3.000	2	1.200	3.000	1.000	3.000	-20	-32	0	0	0
Projekter i alt	17.204	12.658	11.680	10.270	10.796	5.015	4.389	4.560	5.093	4.846	13.370	9.082	7.565	5.567	6.070	-1.181	-813	-445	-390	-120
Total	21.682	17.119	16.105	15.211	15.916	7.320	7.071	7.435	8.742	8.606	14.427	10.412	8.840	6.892	7.420	-65	-364	-170	-422	-110

Godkendelse af budget 2024

Resume: Budget 2024 udviser et underskud på 543.000 kr. med en omsætning på 33,3 millioner kr. Resultatet er uændret i forhold til præsentation på bestyrelsesmødet 3. november 2022.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 3 d, bestyrelsesmødet den 3. november 2022.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll og Claus Andersen, 1. december 2022.

Bilag:

- Udkast til korrigeret budget 2023 og budget 2024. Se bilag punkt 3 a.

Indstilling

Bestyrelsen indstiller budget for 2024 til generalforsamlingens godkendelse.

Sagsfremstilling

I forhold til præsentationen af budget 2024 på bestyrelsesmødet den 3. november 2022 er eneste ændring levering af 50 timer til projektet "Det cirkulære plastic lab.". Det har forøget omsætning og omkostninger med 31.000 kr.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Budget 2024 indarbejdes derefter i årsrapporten for 2022, der præsenteres for bestyrelsen på bestyrelsesmødet den 21. marts 2023.

Beslutning

Ansøgningsfrister og beløbsrammer i 2023 for Udlodningsmidler til Friluftsliv

Resume: Udlodningsudvalget foreslår, at der for 2023 udmeldes yderligere to ansøgningsrunder for projekttilskud under de tre temaer "Fysiske rammer for friluftsliv", "Vandfriluftsliv" og "Børn og unges friluftsliv", med ansøgningsfrister den 15. juni 2023 og den 15. september 2023.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 2 c, bestyrelsesmødet 14. september 2022.

Udarbejdet af, dato: Jacob Jensen, Flemming Larsen, Flemming Torp, Lone Sand og Rikke Damm, 5. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen vedtager, at der udmeldes to ansøgningsrunder under de tre temaer "Fysiske rammer for friluftsliv", "Vandfriluftsliv" og "Børn og unges friluftsliv" med frist henholdsvis den 15. juni 2023 og den 15. september 2023.

Bestyrelsen beslutter, at der til ansøgningsfristen den 15. juni 2023 kan søges til lokale projekter (inden for en skønsmæssig beløbsramme på 10-15 millioner kr.), og at der til ansøgningsfristen den 15. september 2023 kan søges til både lokale projekter og nationale udviklingsprojekter (inden for en skønsmæssig beløbsramme på 15-20 millioner kr.).

Sagsfremstilling

Bestyrelsen har på mødet den 10. februar 2022 besluttet, at Udlodningsmidler til Friluftsliv i den kommende periode (2022-2024) uddeles under tre overordnede temaer: "Fysiske rammer for friluftsliv", "Vandfriluftsliv" og "Børn og unges friluftsliv".

For så vidt angår uddelingsåret 2023 vedtog bestyrelsen på mødet den 14. september 2022 at afsætte 15 millioner kr. til uddeling under de tre temaer med ansøgningsfrist den 15. februar 2023.

Med afsæt i udvalgsrådet den 30. november 2022 foreslår Udlodningsudvalget, at der udmeldes yderligere to ansøgningsrunder om projekttilskud under de tre temaer i 2023. Heraf vil der i den første runde kun kunne søges til lokale projekter og i anden runde både til lokale projekter og større, nationale udviklingsprojekter, idet to årlige ansøgningsrunder for udviklingsprojekter vurderes at være tilstrækkeligt.

Udlodningsudvalgets forslag til disponering af projektmidler i 2023 fremgår af denne tabel (*se især tekst med kursiv*):

	Millioner kr.	Millioner kr.
Forventet rådighedsbeløb til uddelinger og reserve¹ per 31/12/22		24
Afsat beløbsramme under de tre temaer til ansøgningsfrist 15. februar 2023 (lokale projekter og nationale udviklingsprojekter)	- 15	
Afsat beløbsramme til Nat i Naturen-puljen til ansøgningsfrist 15. februar 2023	- 2,5	
Forventet modtaget beløb til uddelinger 2023 (foreløbigt skøn)² (hertil skal lægges forventes rest fra 2022-midler på 6,5 millioner kr.)		50 - 55
<i>Forslag til beløbsramme under de tre temaer til ansøgningsfrist 15. juni 2023 (lokale projekter)</i>	- 10 - 15	
<i>Forslag til beløbsramme under de tre temaer til ansøgningsfrist 15. september 2023 (lokale projekter og nationale udviklingsprojekter)</i>	- 15 - 20	
Afsat beløbsramme til pulje, som kan understøtte en national indsats for et rekreativt sti- og rutenetværk (op til 10 millioner kr. årligt i en treårig periode) ³	- 10	
Forventet rådighedsbeløb til uddelinger og reserve per 31. december 2023		16 - 21

Det beløb, som Friluftsrådet modtager til uddeling til projekttilskud kendes normalt først cirka medio/ultimo maj i modtageråret. Friluftsrådet kan derfor udmønte disse udlodningsmidler inden for en uddelingsperiode frem til udgangen af det efterfølgende regnskabsår.

Økonomi og resurser

Ifølge den seneste prognose forventes uddelingsbeløbet for 2023 at være 50-55 millioner kr., men der er en række ubekendte, blandt andet som følge af sammenlægningen af Danske Spil A/S og Det Danske Klasselotteri A/S (fra og med 2022) samt udfasning af støtte til hestevæddeløbssporten.

Tidsplan

Januar-februar 2023: Ansøgningsfristerne den 15. juni 2023 og den 15. september 2023 annonceres på Friluftsrådets hjemmeside og www.statens-tilskudspuljer.dk

Marts 2023: Ny prognose for modtaget beløb til uddeling 2023 udarbejdes på baggrund af årsregnskab for Danske Spil 2022.

¹ Friluftsrådet kan fortløbende have en reserve på op til 15 millioner kr., som skal sikre, at der, hvis der et år ikke modtages midler, kan opretholdes en administration, der kan varetage opgaver knyttet til tidligere givne bevillinger, og gennemføre et minimum af ansøgningsrunder, indtil der igen forventeligt modtages midler.

² Prognose udarbejdet på baggrund af 3. kvartals regnskab for Danske Spil (der er dog en række ubekendte). En ny prognose vil blive udarbejdet i marts 2023 på baggrund af det samlede årsregnskab for Danske Spil 2022.

³ Puljen til projekter under "Danske Naturstier" forventes tidligst iværksat i andet halvår af 2023.

Marts 2023: Forventet beløbsramme for de to ansøgningsrunder (15. juni 2023 og 15. september 2023) annonceres - med forbehold for bevilgede midler.

Maj-juni 2023: Forslag til endelige beløbsrammer for de to ansøgningsrunder forelægges til bestyrelsens godkendelse på baggrund af endeligt modtaget udlodningsbeløb.

Beslutning

Opfølgning på Fællesmødet den 26. november 2022 og det videre udviklingsarbejde for de lokale friluftsråd

Resume: Lørdag den 26. november 2022 mødtes formændene fra de lokale friluftsråd og Friluftsrådets bestyrelse til det årlige fællesmøde. Punktet samler op på dagen og drøftelserne om den videre udvikling af de lokale friluftsråd.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll, 3. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Forslag til videre proces godkendes.

Sagsfremstilling

Formændene for de lokale friluftsråd og Friluftsrådets bestyrelse mødtes til det årlige fællesmøde lørdag den 26. november 2022 i Odense. På dagsordenen var blandt andet et oplæg fra Middelfart kommunes borgmester Johannes Lundsryd om civilsamfundets rolle i udvikling af kommuner og lokalsamfund. Dagen indeholdt også gruppearbejde og drøftelser af arbejdet i de lokale friluftsråd samt erfaringsudveksling af arbejdet med rekruttering af nye aktive fra medlemsorganisationerne.

Styrkelsen af de lokale friluftsråd har været drøftet siden erfaringsopsamlingen kom i 2022 og fællesmødets dagsorden tog derfor udgangspunkt i det videre arbejde og hvordan de lokale friluftsråd kan styrkes i deres nye rolle og de muligheder der ligger i den lokale struktur.

I forbindelse med Regionskontaktudvalgets seneste møde 19. september 2022 blev det konkluderet:

- Vi giver tre til fem år til at blive bedre til det lokale arbejdes struktur.
- Vi anbefaler, at der laves en ny opsamling om nogle år.
- Vi måler på udviklingen i de lokale råd blandt andet gennem data fra årsmøderne (antal deltagere, antal repræsenterede medlemsorganisationer, antal nye, antal nedsatte temagrupper og så videre), sekretariatet udsender en liste i forbindelse med årsmøderne, så det er klart for alle, hvilke data, der skal indsamles.
- De enkelte lokalråd påbegynder en snak om, hvilke organisatoriske mål de vil arbejde hen imod de næste par år. Efter fællesmødet stiles der efter, at alle de lokale råd har sat sig mindst ét konkret mål for de næste par år.

De bestyrelsesvalgte medlemmer af Regionskontaktudvalget har tirsdag den 6. december 2022 været samlet og vil på bestyrelsesmødet give en opsamling af drøftelserne efter fællesmødet og be-

handlingen i Regionskontaktudvalget og de vil komme med forslag til det videre arbejde, herunder hvordan bestyrelsen og Regionskontaktudvalget skal inddrages.

Økonomi og resurser

Ingen. Arbejdet holdes inden for den almindelige sekretariatsbevilling.

Tidsplan

Beslutning

Emner til oplæg på årsmøderne 2023 i de lokale friluftsråd

Resume: Bestyrelsen skal drøfte ønsker til emner til dialogen på de kommende årsmøder for de lokale friluftsråd.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Punkt 4 a, bestyrelsesmødet 13. februar 2022.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll 4. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen drøfter emner til drøftelse på årsmøderne.

Bestyrelsen tager datoerne for årsmøderne i de lokale friluftsråd til efterretning.

Sagsfremstilling

Årsmøde datoer

I første kvartal af 2023 afholder alle 23 lokale friluftsråd deres årsmøder. Der er endnu ikke fastlagt datoer for alle årsmøder, men vi forventer, at årsmøderne er fastlagt senest ved årsskiftet. Datoerne kan ses på [hjemmesiden](#), og her vil invitationerne med de nærmere praktiske informationer også lægges op.

Emner til præsentationer til årsmøderne

De tilfornordede bestyrelsesmedlemmer opfordres til at medbringe en præsentation om emner af for eksempel national eller bestyrelsesmæssig karakter, når de deltager i årsmøderne. Sekretariatet udarbejder forslag til oplæg til dette som bestyrelsesmedlemmer kan benytte.

Ambitionen for årsmøderne er, at de er præget af debat om for eksempel friluftspolitik, adgang til naturen, rammer for friluftsforeningerne, blåt friluftsliv eller andre aktuelle emner, og at der på baggrund af disse debatter nedsættes temagrupper, der arbejder videre med emnet. Oplæggene fra bestyrelsesmedlemmerne må derfor gerne lægge op til denne debat og være igangsætter på aktiviteter.

Som oplæg til bruttoliste til emner til årsmøderne foreslås følgende emner:

- **Naturnationalparker/urørt skov/marine Naturnationalparker** – Hvad er vigtigt for vores område, og hvordan sikrer vi en koordination og varetagelse af friluftsiinteresserne lokalt? Hvad går eventuelt på tværs af vores og andre friluftsråd?

- **Danmarks naturstier.** Samspillet mellem de lokale medlemsforeninger og det centrale projekt, hvordan får vi alle gode kræfter med? Hvordan sikres det, at det lokale kendskab kommer med i processen?
- **Gå nye veje - Stop skilteskoven** Er der nok opmærksom om projektet i vores lokalområde? Kan vi aktivere borgerne og foreninger i vores område til at melde flere forhindringer ind? Kan det bruges til dialog med byrådet om vigtigheden af adgang?
- **Børn og unge** – hvad betyder den nye børn og unge politik i vores område? Hvordan arbejder vi med den? Skal vi have flere skoler og dagtilbud med i Friluftsrådets programmer? Har byerne faciliteter/mødesteder/rammer for de unges friluftsliv?
- **Erfaringsopsamling om lokalt arbejde.** Hvordan arbejder vi videre med at udvikle vores friluftsråd? Hvad vil vi lave af aktiviteter det kommende år? Hvad er målsætningen for mangfoldigheden? Repræsenterer vi bredt blandt foreninger, køn, alder?

Sekretariatet har sendt opfordring og tekst til medlemsorganisationer, så de kan reklamere for årsmøderne og har ligeledes planlagt lokal presse, Facebook-annoncering og anden omtale af årsmøderne for at tiltrække deltagere. Dog afhænger meget af det lokale netværk samt program for og afvikling af årsmøderne.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Årsmøderne er planlagt til at blive afholdt i februar, marts og april 2023 jævnfør ovenstående link.

Beslutning

Naturtilstand, beskyttede områder og naturlov

Resume: Orientering om processer for mere beskyttet natur jævnfør EU's biodiversitetsstrategi og en eventuel ny naturlov. Præsentation af forslag til Friluftsrådets indledende positionering indtil indhold for de videre tiltag og processer er kendt.

Strategisk ophæng: Emnet har ophæng i det strategiske tema i Friluftsrådets strategi: Naturen skal være rig og fuld af oplevelser.

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Johan Husfeldt, Winni Grosbøll og Torbjørn Eriksen 1. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Det indstilles at Friluftsrådet - indtil der er skabt større klarhed om tiltagenes indhold og konsekvenser - viderefører sin hidtidige positionering i naturdebatten forankret i den vedtagne naturpolitik med henblik på at søge størst mulig indflydelse på de videre processer omkring udpegning af beskyttede områder og vedtagelse af en eventuel naturlov.

Sagsfremstilling

I EU's biodiversitetsstrategi indgår mål om, at 30 procent af hav- og landarealet i EU skal være beskyttet natur, og heraf skal 10 procent være strengt beskyttet senest i 2030.

I valgkampen har en bred kreds af partier - både til højre og venstre – tilkendegivet, at der er behov for en naturlov i Danmark svarende til klimaloven. Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet ønsker, at loven skal sikre, at der i Danmark skal være 30 procent beskyttet natur, heraf 10 procent strengt beskyttet. Radikale Venstre mener dog ikke, det er realistisk at nå målet i 2030.

Venstre, Konservative og Liberal Alliance har også meldt ud, at de ønsker en naturlov. Venstre mener dog ikke, at det er realistisk med et mål om 30 procent beskyttet natur i Danmark. Også Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance er skeptiske for direkte overførsel af EU-målet til et nationalt mål.

Mette Frederiksen (Socialdemokratiet) har tilkendegivet, at hun vil foreslå, at en ny naturlov tages ind som en del af hvad en ny regering skal gå i gang med. Det kan derfor forventes også at indgå i et kommende regeringsgrundlag.

Biodiversitetsrådet har den 29. november 2022 offentliggjort deres første rapport "Fra tab til fremgang. Beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv". Af rapporten fremgår, at naturen er i tilbagegang og at:

- Andelen af beskyttet natur på land i Danmark er 2,3 procent - 7,6 procent. Andelen af strengt beskyttet natur er 0-2,3 procent. Det kræver en nærmere undersøgelse at fastlægge de præcise procentandele.
- Andelen af beskyttet natur på havet i Danmark er 11,9 procent. Andelen af strengt beskyttet natur er 4,1 procent.

I forlængelse heraf anbefaler Biodiversitetsrådet mere beskyttet natur og naturforbedringer i Danmark. Det anbefales samtidig, at offentlig adgang så vidt muligt sikres i alle beskyttede områder. Rådet skriver, at øget viden og bevidsthed om biodiversitet skal forankres i befolkningen, og der bør gives muligheder for at engagere sig og bidrage til forbedringer af biodiversiteten. Uddannelse, naturbesøg og friluftaktiviteter er vigtige elementer i denne naturdannelse. Rådet vurderer dog, at strengt beskyttede områder skal friholdes for al jagt og fiskeri.

Uagtet om naturbeskyttelsesambitionerne udmøntes i en egentlig naturlov eller andre tiltag, vil Danmark skulle bidrage til EU's biodiversitetsstrategi gennem ny udpegnings og forvaltning af naturområder.

Der må forventes større politiske drøftelser om, hvorvidt EU-målene skal overføres til nationale mål, og hvilke krav der stilles til *beskyttede* versus *strengt beskyttede* områder. Særligt udpegnings af områder som strengt beskyttede kan skabe udfordringer for dele af friluftslivet. Af EU-kommissionens vejledning til forvaltning af strengt beskyttede områder fremgår, at strengt beskyttede områder grundlæggende skal være uforstyrrede af menneskeligt pres. Særligt kan der forventes fokus på jagt, fiskeri, sejlads og andre friluftaktiviteter i strengt beskyttede områder.

Det foreslås, at Friluftsrådet - indtil der er skabt større klarhed om indhold, konsekvenser og proces - viderefører sin hidtidige positionering i naturdebatten forankret i den vedtagne naturpolitik med henblik på at søge størst mulig indflydelse på den forestående udpegnings og forvaltning af områder, vel vidende, at de forestående debatter vil blive genstand for brydninger på tværs af medlemsorganisationer. Konkret foreslås det at anerkende behovet for at styrke naturen i Danmark under samtidig hensyntagen til, at de udpegnings områder samtidig understøtter et bredt og mangfoldigt friluftsliv jævnfør Biodiversitetsrådets anbefaling om behovet for at skabe bred folkelig forankring af naturtiltagene. Samtidig fremhæves behovet for solid inddragelse af interessenter i processerne.

Mens den overordnede ambition om mere beskyttet natur vil give flere friluftsmuligheder, må der også påregnes restriktioner for nogle friluftaktiviteter i nogle områder. Så længe disse eventuelle restriktioner ikke er afklarede med EU-kommissionen, foreslås det, at Friluftsrådet afventer med at udtrykke opbakning til konkrete nationale måltal for henholdsvis *beskyttet* versus *strengt beskyttet* natur.

De videre drøftelser om Friluftsrådets position i forhold til naturlov og beskyttede områder foreslås forankrede i bestyrelsen, mens det nedsatte udvalg for Natur og Friluftsliv kan drøfte konkrete problemstillinger inden for de rammer, der udstikkes af bestyrelsen. Bestyrelsen drøfter sagen igen, når der er skabt et større overblik over indhold, eventuelle konsekvenser og de videre processer.

Det foreslås, at Friluftsrådet indgår i dialog med relevante medlemsorganisationer og andre aktører for at drøfte problemstillinger og videre perspektiver i udarbejdelsen af en naturlov og udpegnings af beskyttede områder i Danmark. Det foreslås endvidere at invitere en eller flere af forskerne i Biodiversitetsrådet til at fortælle Friluftsrådets bestyrelse om rådets konklusioner og anbefalinger til udpegnings og forvaltning af beskyttede områder.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Godkendelse af planer for det kommende år

Resume: Planer for det kommende år blev forelagt ved seneste bestyrelsesmøde 3. november 2022. I henhold til årshjul for Friluftsrådets bestyrelse fremlægges det nu til andenbehandling.

Strategisk ophæng: Planer for det kommende år viser udmøntningen af strategiens fire mål og underliggende delmål.

Seneste behandling: Punkt 3 b, bestyrelsesmødet den 3. november 2022.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll og Torbjørn Eriksen, 5. december 2022.

Bilag:

- Planer for det kommende år

Indstilling

Planer for det kommende år godkendes.

Sagsfremstilling

Planer for det kommende år blev forelagt ved seneste bestyrelsesmøde 3. november 2022. I henhold til årshjul for Friluftsrådets bestyrelse fremlægges det nu til andenbehandling.

På baggrund af bestyrelsens førstebehandling præsenteres planerne i et layout med kortere beskrivende tekst. Endvidere er indført en årlig måling af friluftsliv.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Friluftsrådets strategi 2021-2024



Alle skal have adgang til naturen

Adgang til naturen bliver en folkesag

- Fortsættelse og intensivering af kampagnen Gå nye veje
- Formidle viden om adgangsproblemer og -løsninger
- Sætte fokus på barrierer for friluftsliv på vand

Love og regler ændres, så de er nemmere at forstå og forbedrer befolkningens adgang

- Påvirke det planlagte loveftersyn på natur/adgangsområdet
- Arbejde for at sikre friluftslivet gode rammer ved etablering af nye naturområder
- Understøtte arbejdet for Naturnationalparker og Urørt skov lokalt og nationalt.
- Arbejde for at friluftslivet sikres gode rammer i Havplanen og i de marine naturnationalparker mv.

Den rekreative infrastruktur har høj kvalitet og er veludbygget i hele landet

- Aktivere og involvere kommuner, civilsamfund, lokale friluftsråd m.fl. i udvikling af projekt Danmarks Naturstier.
- Udvikle støttepunkter for byfriluftsliv gennem projekt friluftspavilloner.

Naturen skal være rig og oplevelsesrig

Naturen får mere plads og dens mangfoldighed styrkes

- Engagere befolkning og foreninger i at arbejde for en rigere natur gennem nye projekter, der øger børn og unges naturforståelse.
- Arbejde for at natur og friluftsliv integreres i klimaindsatser.
- Udbrede og udvikle mærkningsordningen Danske Naturparker.
- Understøtte netværk og lokale repræsentanternes arbejde i nationalparker og naturparker.
- Styrke fokus på det natur- og friluftspolitiske arbejde i forhold til den marine natur

Naturen er fordelt, så alle har natur inden for rækkevidde i hverdagen.

- Påvirke skovrejsning, så offentlig skov er mere ligeligt fordelt i landet.
- Binde natur og rekreative muligheder sammen.

Flere skal have inspiration til friluftsliv

Flere får glæde og gavn af natur og friluftsliv

- Udvikle og gennemføre projekt Nat i Naturen.

Natur og friluftsliv er en integreret del af børn og unges hverdag.

- Arbejde for at fremme friluftsliv i skolen og udeskole.
- Sikre flere danske børn en hverdag i naturen ved at udvikle programmerne Grøn Skole og Grønne Spirer.
- Arbejde for natur- og friluftsfaciliteter, der hvor børn og unge bor.

Friluftslivets omfang og betydning er grundlag for politiske beslutninger lokalt og nationalt.

- Dokumentere og synliggøre friluftslivets betydning bl.a. gennem undersøgelser, herunder en årlig måling af friluftsliv, og deltagelse i Folkemødet, Naturmødet, konferencer m.v.
- Bruge projektet "Naturfriske fællesskaber" til at arbejde videre med sundhedsindsatser i naturen og samarbejdet med kommuner.

Foreninger og fællesskaber skal have gode vilkår

Tværgående samarbejde, netværk, nye partnerskaber og alliancer styrker friluftslivet.

- Udvikle formater, der involverer og skaber samarbejde med medlemsorganisationer.
- Engagere friluftslivets foreninger i lokale friluftsråd og lokal interessevaretagelse.
- Udvikle den lokale struktur, herunder styrke deltagelsen i de lokale årsmøder og arbejdet i temagrupperne.
- Arbejde for en mere mangfoldig aktivskare i hele organisationen, både hvad angår køn, alder og forenings-baggrund.

Friluftsföreningerne lokalt og nationalt har gode rammer for friluftaktiviteter og gode organisatoriske vilkår.

- Sikre en ligestilling af foreninger uanset ressource-ministerium, hvad angår vilkår, støttemuligheder m.m.

Tværgående fokus

Bæredygtighed

- Temaet "Bæredygtighed" behandles på generalforsamlingen i april 2023 som afsæt for arbejdet med at definere bæredygtighed i forbindelse med friluftsliv.
- Udvikle initiativer og projekt om bæredygtig turisme.

Friluftsrådet som koordinator af ny scene på Folkemødet

Resume: Den 15.-17. juni 2023 er der Folkemøde i Allinge, og Friluftsrådet ønsker at opskalere indsatsen på Folkemødet. Der har været en indledende dialog med Folkemødet om muligheden for at blive koordinator af et nyt område/ny scene. Det foreslås, at Friluftsrådet indgår partnerskab med Folkemødet om udviklingen af en "Grøn scene" med et foreløbigt treårigt udviklingsperspektiv for øje. Nedenfor præsenteres oplæg til bestyrelsens drøftelse og stillingtagen til organisatorisk og økonomisk set up samt foreløbige forventning til koncept og indhold.

Strategisk ophæng: Deltagelse på Folkemødet vil være en helt central del af Friluftsrådets public affairs-arbejde.

Seneste behandling: Bestyrelsen behandlede på møde i november 2022 et indledende oplæg til engagement på Naturmødet og Folkemødet samt øvrige public affairs events.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll, Torbjørn Eriksen og Rasmus Schou Christensen, 1. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt, men der vil blive vist supplerende PowerPoints på bestyrelsesmødet.

Indstilling

Friluftsrådet indgår en partnerskabsaftale med Folkemødet for 2023 om udvikling af en "Grøn Scene" med et foreløbigt treårigt udviklingsperspektiv for øje.

Bestyrelsen beslutter, at nedenstående oplæg til økonomi og organisering danner grundlag for sekretariatets videre arbejde med at udvikle en partnerskabs- og finansieringsmodel for scenen; herunder samarbejde med andre organisationer om udviklingen af området og indhold for debatter.

Sagsfremstilling

Der har været dialog mellem Folkemødet og Friluftsrådet for at drøfte mulighederne, at Friluftsrådet bliver partner af Folkemødet og udvikler et nyt område/scene, (Danchells Løkke) i samarbejde med Folkemødet. Området er centralt beliggende i forhold til Folkemødeaktiviteterne, men har ikke tidligere været anvendt. Folkemødet ser gerne, at Friluftsrådet udover politisk debat også kan bidrage til Folkemødet med aktiviteter med videre ud fra det nye område, og at naturen bindes tættere til Folkemødet. Dels gennem debatter med mere men også ved aktiviteter ude i den omkringliggende natur. En partnerskabsaftale med Folkemødet koster som udgangspunkt 140.000 kr., men Folkemødet har tilbudt Friluftsrådet en reduceret pris på 70.000 kr. (eksklusiv moms) som minimum det første år i anerkendelse af den store udviklingsopgave et sådant område også indebærer.

At være partner af Folkemødet og at udvikle et nyt område er en unik mulighed for Friluftsrådet i forhold til:

- at påvirke den politiske dagsorden,

- at dyrke og opbygge samarbejde med Friluftsrådets medlemsorganisationer og andre centrale aktører,
- at blive kendt som en dagsordensættende interesseorganisation,
- at oplyse om Friluftsrådets virkefelt og
- at varetage paraplyfunktionen på friluftsområdet.

Herudover giver partnerskabet adgang til overnatning i området omkring Nordbornholm.

Der er især to opmærksomhedspunkter: For det første vil det være en stor udviklingsopgave at udvikle området, ligesom det ikke er givet, at området nødvendigvis bliver en succes – især ikke første år, da der vil være ting der ikke kan lade sig gøre af hensyn til tid. For det andet er der en række økonomiske risici forbundet med opgaven, hvis det ikke lykkedes at finde de nødvendige samarbejdspartnere.

Holder man områdets potentialer op imod den økonomiske omkostning, herunder timer til udvikling af området, er det dog stadig sekretariatets vurdering, at det er en unik mulighed for Friluftsrådet for at være partner på Folkemødet. At være partner giver også klart den største effekt i forhold til udgifterne sammenholdt med andre løsninger for engagement på Folkemødet (enkeltstående stand med telt eller deltagelse uden fysisk udgangspunkt).

Da indsatsen og området er nyt og skal udvikles fra bunden, skal der investeres mange timer i at udvikle koncept, økonomisk og organisatorisk set up, praktisk at bearbejde og bygge området op, koordinering med Folkemødet og kommunikativt at gøre området kendt blandt deltagere på Folkemødet. Det foreslås derfor, at beslutningen om at være partner med Folkemødet og at udvikle det foreslåede område - med mindre ekstraordinære forhold gør sig gældende - træffes for en periode på minimum tre år.

At sætte en dagsorden på Folkemødet er en kæmpe opgave, både økonomisk, indholdsmæssigt og kommunikativt. I den sammenhæng er Friluftsrådets bestyrelse og sekretariat en forholdsvis lille spiller, men samtidig er Friluftsrådet en betydelig større og mere væsentlig aktør, hvis Friluftsrådets medlemsorganisationer og netværk til øvrige væsentlige interessenter engageres. Med denne ambition in mente foreslås det, at der arbejdes videre med et bredt koncept for området/scenen med arbejdstitlen 'Grøn scene', som indholdsmæssigt handler om mennesker og natur, både menneskets brug af naturen, vores afhængighed af den og samspil med den. I samme forbindelse foreslås det, at der tænkes bredt i forhold til form og indhold, så området er mere end rammen for politiske debatter, men også er udgangspunkt for friluftaktiviteter samt menneskets samspil med naturen, det kan være ift. mad og ophold. Området ligger ideelt i forhold til den omkringliggende natur og mulige aktiviteter for medlemsorganisationerne. Illustration af ideerne vises på bestyrelsesmødet.

Organisatorisk foreslås det, at Friluftsrådet er koordinator og ansvarlig for det nye område, herunder økonomisk ansvarlig for området, men at sekretariatet kontakter medlemsorganisationer og andre væsentlige aktører på området med henblik på at afsøge interesser for at indgå i et samarbejde om scenen. Rollen som ansvarlig for området indebærer, at det er Friluftsrådet, der koordinerer med Folkemødet, at Friluftsrådet er initiativtagende ift. andre samarbejdspartnere, og at det er Friluftsrådet, der afgør den endelige organisering, økonomi, koncept og indhold. Det endelige organisatoriske set up vil løbende blive udviklet som led i den overordnede udvikling af scenen i de første år.

Økonomi og ressourcer

Det er vanskeligt at fastsætte omkostningen for udvikling af området på nuværende tidspunkt, men det forventes, at den samlede udgift for udvikling og drift af scenen – afhængigt af ambitionsniveau – er 300.000-500.000 kr. i 2023.

Som en integreret del af det videre arbejde udvikles en finansieringsplan for scenen, hvor det lægges til grund, at de deltagende aktører bidrager økonomisk under hensyntagen til involvering og i nogen grad økonomisk formåen. Som led heri vil samarbejde med fonde tillige blive afsøgt. Det er ambitio-

nen i 2023, at mindst 50 procent af de direkte udgifter til scenens udvikling og drift finansieres af de deltagende samarbejdspartnere. Friluftsrådets investering i scenen i 2023 forventes derfor maksimalt at udgøre 250.000 kr. Dertil kommer udgifter til overnatning, transport og forplejning. Det foreslås derfor, jævnfør budget 2023, at budgetterere med en samlet udgift på 300.000 kr. til Friluftsrådets arbejde med Folkemødet 2023. Hertil kommer lønomkostninger, som prioriteres som en integreret del af det politiske arbejde.

I den videre afsøgning af det organisatoriske set up vil finansieringsvilligheden hos potentielle samarbejdspartnere blive afsøgt med henblik på udarbejdelse af en samlet finansieringsplan for scenen. På skitseform forventes de samlede udgifter for Friluftsrådet at omhandle:

- Pris for at være partner af Folkemødet, 70.000 kr. På sigt forventeligt 140.000 kr.
- Etableringsomkostninger til området og scene, herunder eventuel arkitektkonkurrence. Afhænger i høj grad af konkret løsning. Der arbejdes med, at den endelige udformning udvikles de første år.
- Udgifter til debatter - facilitering med videre.
- Opbevaringsudgifter mellem Folkemøderne.
- Udviklingsomkostninger til Friluftsrådets sekretariat. Et skøn er ½ årsværk i arbejdstimer (tages fra den politiske interessevaretagelse), men i mindre grad nok også transport, overnatning og forplejning.
- Eventuelt markedsføringsudgifter forud for Folkemødet.
- Transport, overnatning og forplejning i forbindelse med Folkemødet for bestyrelse og en større del af politiske konsulenter og kommunikationskonsulenter.

Tidsplan

Hvis indstillingen følges, går sekretariatet snarest muligt i gang med forberedelserne. Bestyrelsen holdes orienteret om fremdriften på udvalgte bestyrelsesmøder.

Beslutning

Fremtidig strategi for programmerne Blå Flag og Badepunkt

Resume: Der fremlægges forslag til overordnede strategiske pejlemærker for den videre udvikling af Blå Flag og Badepunkt til baggrund for bestyrelsens drøftelse og tilkendegivelse af prioriteter for den videre udvikling af de to programmer.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Leif Nielsen, Torbjørn Eriksen og Sune Møller Petersen, 4. december 2022.

Bilag:

- BILAG 1 Punkt 6 d - Baggrund og historisk udvikling for Blå Flag og Badepunkt programmerne

Indstilling

Bestyrelsen tilkendegiver prioriteter for det fremadrettede arbejde med programmerne Blå Flag og Badepunkt med henblik på, at sekretariatet udarbejder forslag til handleplan og budget til fremlæggelse for bestyrelsen i starten af 2023 med henblik på indarbejdelse i Friluftsrådets budget 2024.

Sagsfremstilling

Friluftsrådet har været national operatør på Blå Flag programmet siden 1987. I 2018 lancerede Friluftsrådets sin egen mærkningsordning Badepunkt. De to programmer er i nogen grad komplementerende men dækker samlet set kun godt en femtedel af de cirka 1000 badesteder, som har en badevandsprofil. Det vurderes, at der er potentiale for større udbredelse af de to programmer.

Der ønskes en overordnet strategisk drøftelse af prioriteter for den videre udvikling af programmerne Blå Flag og Badepunkt med henblik på at sikre og kvalificere de to programmer relevans og udbredelse.

Der foreslås følgende overordnede strategiske pejlemærker for de to programmer:

- Blå Flag og Badepunkt udbredes til alle landsdele.
- Den samlede volumen øges til 300 flag inden for en femårig periode.
- Blå Flag og Badepunktprogrammerne instrumentaliseres, så de i højere grad bidrager til at styrke Friluftsrådets indsatser inden for det blå område.

I nedenstående gennemgås en række udfordringer og potentialer relateret til de to programmer, som danner baggrund for forslag til mulige indsatser. Konkret stillingtagen til de foreslåede mulige indsatser afventer udarbejdelse af egentlig handleplan og tilhørende budget til fremlæggelse på et senere bestyrelsesmøde.

Udfordringer

Blå Flag strande:

- Selvom Blå Flag er et kendt brand i befolkningen, så ved de færreste, at det ikke alene drejer sig om rent badevand, men at det er en bæredygtighedsmærkning med fokus på natur- og miljøforvaltning, miljøformidling, affaldssortering, vandsikkerhed, faciliteter med videre. Hvis befolkningen ikke kender indholdet, tillægges det ikke den nødvendige værdi, og det gør det lettere at droppe det Blå Flag for kommunerne.
- En række kommuner – fortrinsvis i Nordjylland – har valgt at droppe det Blå Flag og i stedet lavet deres eget badevandsflag, som ikke er del af nogen mærkningsordning og derfor gratis. Flaget markerer alene, at stranden har den bedste badevandskategori. Det drejer sig om fem kommuner i Nordjylland, og Odder kommune med 47 badevandsflag. Desuden har Odsherred kommune og Jammerbugt kommune valgt at lave deres eget flag. Det understreger betydningen af, at kommunerne kan se nytteværdien i at have en officiel og anerkendt mærkning som Blå Flag eller Badepunkt.
- Kommunernes økonomi er i disse år pressede og Blå Flag er ikke "need to have" og kan derfor let ende i sparekataloget.

Blå Flag havne:

- Hverken befolkningen eller lystbådehavnene kender nok til, hvad Blå Flag på havne betyder. Af samme årsag er der forvirring om, hvorfor man kan have Blå Flag på en havn, når man ikke må bade i havne. Den manglende viden om, at der er tale om en bæredygtighedsordning med fokus på miljørigtig drift, miljøformidling, vandsikkerhed og faciliteter gør, at nytteværdien og brandværdien bliver mindre for havnene.
- Et andet flag til havne "Sikker havn flaget" udbredes i disse år hastigt. Dette flag drejer sig dog kun om vandsikkerhed.

Badepunkt:

- Kendskabet og udbredelsen af Badepunktsflaget er endnu ikke på højde med Blå Flag. For at flere kommuner kan se nytteværdien i Badepunkt i forhold til markedsføring, bosætningsstrategi med videre, er det nødvendigt at øge kendskabet i befolkningen.
- De to delvist komplementerende mærkningsordninger stiller skarpe krav til kommunikationen for at undgå "mudret" kommunikation.

Muligheder/ Potentialer

- **Udbredelsesmuligheder**

Der er cirka 1000 steder i Danmark, der har en badevandsprofil. De 222 af dem har enten Blå Flag eller Badepunkt, og de er fordelt på 50 kommuner. Stort set alle kommuner har badesteder. Der er således et stort potentiale for vækst i antal af flag – ikke mindst i den halvdel af kommunerne, der hverken har Blå Flag eller Badepunkt.

Det vurderes, at der inden for en femårig periode er et potentiale for at komme op på 300 flag samlet (Blå Flag strande, Blå Flag havne samt Badepunkter). Aktuelt har programmerne samlet 237. For at nå op på de 300 flag vil det kræve en investering i markedsføring over flere år.

Forslag til indsats: Styrket markedsføring af især Badepunkt over for kommunale forvaltninger og kommunale politikere. Særlig indsats over for kommuner med Badevandsflag. Nedsætte Advisory Board for Badepunkt med deltagelse af de største Badepunkt-kommuner. Endvidere skal kampagne udbrede kendskabet til Badepunkt i befolkningen. Vil kræve en investering udover den almindelige drift.

- **Vinterbadepunkt**

Der er i år lanceret de første seks Vinterbadepunkter. Vinterbadepunkter vurderes at have et stort potentiale for vækst, da vinterbadning er blevet meget udbredt. Der findes ikke andre mærkningsordninger for badesteder uden for den almindelige badesæson.

Forslag til indsats: Markedsføring af Vinterbadepunkter over for vinterbadeklubber og kommuner. Kan i mindre skala rummes inden for den almindelige driftsramme. En større markedsføringsindsats vil kræve en investering udover den almindelige drift.

- **Bæredygtighedsdagsorden og Blå Flag**

Der er de senere år kommet mere fokus på bæredygtighed både i befolkningen og i kommunerne. Endvidere er der i mange kommuner fokus på FNs verdensmål. Her kan Blå Flag være med til at løfte flere af målene for kommunerne.

Forslag til indsats: Kampagner rettet mod dels befolkningen og dels kommunerne, der sætter fokus på, at Blå Flag netop handler om bæredygtighed. Vil kræve en investering udover den almindelige drift.

- **Strategisk brug af Blå Flag og Badepunkt**

Styrkelse af den strategiske brug af Blå Flag og Badepunkt i forhold til Friluftsrådets indsatser på det blå område.

Forslag til indsats:

- Sætte fokus på det marine miljø/ bæredygtighed (via Blå Flag)
- Sætte fokus på blåt friluftsliv (via Badepunkter)
- Styrke samspillet med de Lokale Friluftsråd i forhold til kommunerne

Kan integreres i den almindelige drift uden yderligere finansiering.

- **Projektmuligheder**

Samspil med fremtidige Friluftsrådsprojekter inden for det blå område med ekstern finansiering, for eksempel Blå Skole projekt med fokus på marin formidling for børn og unge. I den forbindelse indtænke Blå Flag Centrene.

Forslag til indsats: Afdække mulighederne for projekter inden for det blå område. Udarbejdelse af fondsansøgninger. Kan integreres i Friluftsrådets øvrige fondsøgningsindsats.

- **Samspil mellem FEE-programmerne**

Øget samspil mellem FEE-programmerne Blå Flag og Grøn Flag; eksempelvis i forbindelse med formidling om den marine natur.

Forslag til indsats: Afdække mulighederne for samspil og fælles projekter med Grøn skole. Kan i mindre skala rummes inden for den almindelige driftsramme. Alternativt kan det projektliggøres med ansøgning om eksterne midler.

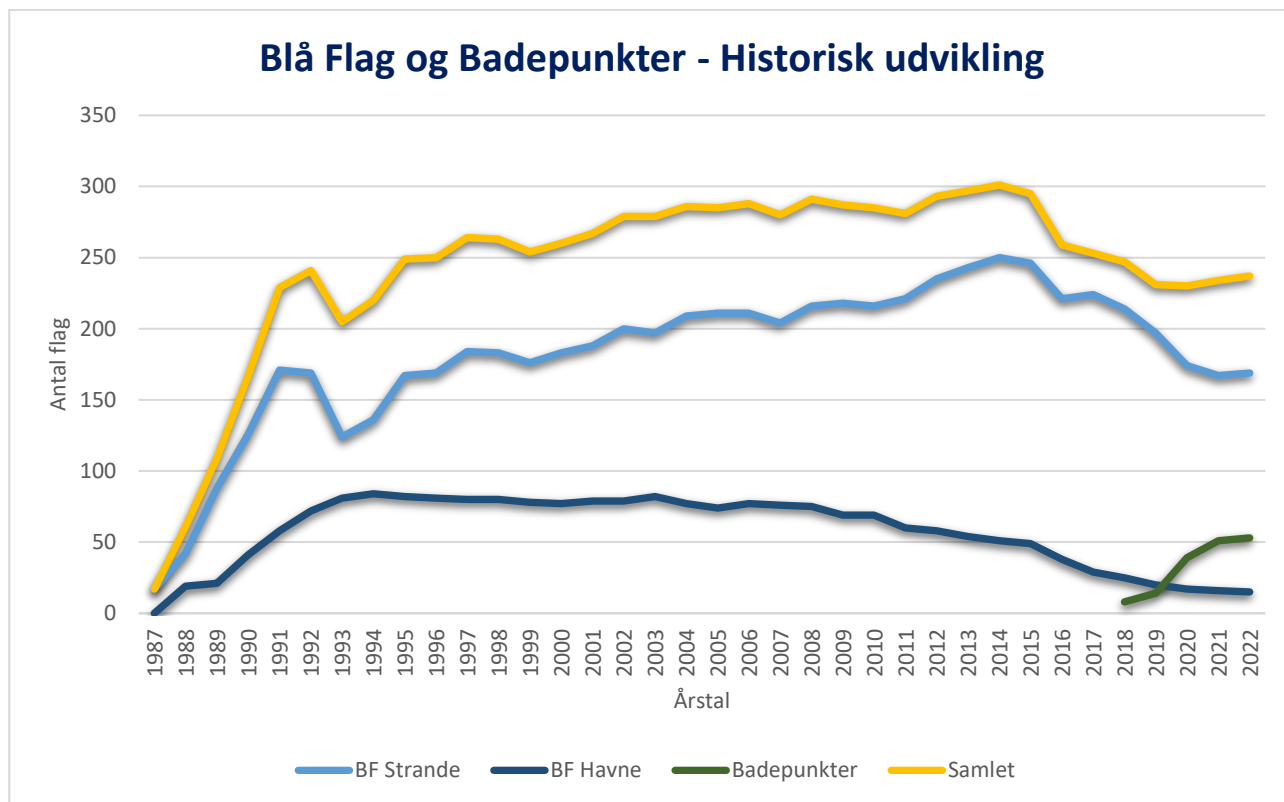
Økonomi og resurser

Blå Flag og Badepunkt generer en samlet kontingentindsats på godt 1,5 mio. kr.

Tidsplan

Handleplan og budget til styrkelse af Blå Flag og Badepunkt fremlægges for bestyrelsen i starten af 2023 med henblik på indarbejdelse i Friluftsrådets budget 2024. På dette tidspunkt vil søgningen til de to programmer i 2023 være kendt.

Beslutning



Baggrund og historisk udvikling for Blå Flag og Badepunkt programmerne

Blå Flag programmet er ejet af den internationale organisation Foundation for Environmental Education (FEE), hvor Friluftsrådet er den nationale operatør i Danmark. De første Blå Flag blev i Danmark hejst i 1987. De første år steg antallet af havne og strande i Danmark hurtigt. Antallet af havne toppede i 90'erne med over 80 Blå Flag havne. I dag er 15 havne med i programmet. Blå Flag strande steg i antal frem gennem 90'erne og 0'erne og frem til 2014 til 250 stk., hvorefter det gradvist er faldet til de nuværende 169 strande.

Grunden til nedgangen skyldes til dels at Blå Flag kriterierne blev tolket meget lempeligt i Danmark tilbage i tiden, hvilket betød at mange havne og strande kom med i programmet uden egentlig at kunne leve helt op til kriterierne. Friluftsrådet valgte også at undlade implementeringen af i Danmark upopulære kriterier såsom forbud mod hunde, bilkørsel på stranden og affaldssortering på stranden. Da den internationale organisation fik øjnene op for dette, blev der strammet meget op, hvilket har betydet at mange faldt fra – især havnene. Endelig skyldes noget af den seneste nedgang i antal Blå Flag strande også, at en del kommuner er gået over til at bruge vores anden mærkningsordning Badepunkt, som blev startet op i 2018.

Badepunkt blev udviklet af Friluftsrådet sammen med kommunerne, som efterspurgte en ny mærkningsordning, der passer bedre til nordiske forhold, hvor vi har mange gode badestrande, men hvor der ikke nødvendigvis er tilknyttet en masse faciliteter. I Badepunktordningen er der fokus på rent badevand, badesikkerhed, basal infrastruktur, og stedets særlige karakteristika. Siden opstarten i 2018 med otte pilotstrande er der sket en fin årlig tilvækst, og i 2022 blev der tildelt 53 Badepunkter.

Økonomien bygger på den årlige afgift, som kommunerne og havnene betaler for at være med. Omsætningen i 2021 for de to mærkningsordninger var på i alt ca. 1,5 million kr. med et overskud på cirka 160.000 kr. Der investeres timer og ressourcer i at få udbredt Badepunkt, da Friluftsrådet stadig er i opstartsfasen med dette program.

Nyt fra formanden og formandskabet

Resume: Orientering om formandens og formandskabets møder og aktiviteter i denne forbindelse informeres bestyrelsen om afgørelser truffet af formanden/formandskabet i henhold til bestyrelsens forretningsorden.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato: Annesofie Bjerre, Flemming Torp, Winni Grosbøll og Torbjørn Eriksen, 4. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tiltræder beslutninger truffet af formanden/formandskabet og tager orienteringen dels om formandens og formandskabets afholdte møder dels om øvrige emner drøftet i formandskabet til efterretning.

Sagsfremstilling

Der orienteres om:

- Nytårskur/jubilæumsfejring den 26. januar 2023.
- Møde med overskudsmodtagerne af udlodningsmidler den 8. december 2022.
- Møde med Danmarks Sportsfiskerforbund den 7. november 2022.
- Møde med Naturvejledning Danmark den 28. november 2022.

Der er afholdt to møder i formandskabet henholdsvis 22. november og 2. december 2022 med følgende dagsordenspunkter.

Mødet den 22. november 2022:

1. Møder med Naturvejlederforeningen og Dansk Ornitologisk Forening
2. Udkast til dagsorden for bestyrelsesmødet 13. december 2022
3. ordførerdialog efter valget
4. position i forbindelse med naturlov, intern proces
5. Videreførelse af arbejdet om hav

6. Folkemødet
7. Medlemsmødet/Jubilæumsfejring/nytårskur den 26. januar 2022
8. Eventuelt

Mødet den 2. december 2022:

1. Endelig dagsorden for Bestyrelsesmødet den 13. december 2022
2. Planlægning af temadrøftelsen om bæredygtighed (oplæg vedhæftet)
3. Friluftsrådets positionering i forbindelse med de videre processer om beskyttet natur, naturlov med videre
4. Opfølgning fra Fællesmødet
5. Nyt om hus
6. Datoer for formøde med Mercuri Urval
7. Eventuelt

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Nyt fra direktionen

Resume: Fratrædelse og ansættelse af medarbejdere, samt nyt om ejendommen Scandiagade 13, 2450 København SV.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Bestyrelsen orienteres løbende i forbindelse med bestyrelsesmøderne.

Udarbejdet af, dato: Winni Grosbøll og Torbjørn Eriksen, 4. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenpunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Sagsfremstilling

- Renoveringen af 2. sal på begyndes 13. december 2022 og forventes færdigt uge 2 i 2023. Det meste af arbejdet laves i perioden hen over jul og nytår 2022.
- Sekretariatet er lukket mellem jul og nytår.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning

Nyt fra bestyrelsesudvalg og netværk

Resume: Formændene for de tre bestyrelsesudvalg (Udvalget for natur og friluftsliv, Adgangspolitisk Udvalg og Friluftsrådets Børne- og ungepolitiske netværk) Stefan Stürup, Kirsten Skovsby og René Bokær orienterer om arbejdet i de to bestyrelsesudvalg og i netværket.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling: Bestyrelsesmødet 14. september 2022.

Udarbejdet af, dato: Johan Husfeldt, Kristian Jager Nykrog, Rasmus Schou Christensen og Anker Madsen, 2. december 2022.

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Bestyrelsen tager orienteringen fra de tre udvalgsformænd til efterretning.

Sagsfremstilling

Udvalget for natur og friluftsliv består af 19 medlemmer, heraf tre fra lokale friluftsråd:

- Stefan Stürup, udvalgsformand
- Helle Stuart, bestyrelsesmedlem
- Flemming Larsen, bestyrelsesmedlem
- Lene Midtgaard, Danmarks Jægerforbund
- Caroline Seehusen, Dansk Islandshesteforening
- Knud Flensted, Dansk Ornitologisk Forening
- Thomas Larsen Schmidt, DGI
- Casper Lindemann, Danmarks Idrætsforbund
- Vibeke Preisler, Dansk Kano og Kajakforbund
- Joachim Hjerl, Havhøst
- Annette Höft, Danmarks Civile Hundeførerforening
- Mikkel Vestergaard, Det danske Spejderkorps.
- Hans Eigil Nielsen, Danmarks Sportsfiskerforbund
- Johanne Valbjørn Gydesen, Dansk Orienterings-Forbund
- Jørn Højer Pedersen, Sammenslutningen af Danske Småøer
- Palle Skovby, Danske Handicaporganisationer
- Dorte Eastwood, Friluftsrådet Limfjordsyd
- Kasper Haagensen, Friluftsrådet København
- Per Arne Simonsen, Friluftsrådet Nordfyn

Udvalget holdt første møde 24. november 2022. Det blev besluttet, at der frem mod sommerferien vil være et hovedfokus på den marine natur. Sideløbende vil andre emner blive inddraget. Der bliver behov for at prioritere mellem de forslag til emner, der blev rejst på første møde. Der vil også være behov for koordinering med adgangsudvalget for at sikre, at de to udvalg arbejder i samme retning og for eventuelt at have fælles møder på visse afgrænsede temaer. En køreplan for arbejdet vil blive drøftet på næste møde, der holdes 1. februar 2023.

Adgangspolitisk Udvalg består af 23 medlemmer, heraf tre fra lokale friluftsråd:

- Kirsten Skovsby, udvalgsformand
- Leif Nielsen, bestyrelsesmedlem
- Jacob Jensen, bestyrelsesmedlem
- Sif Holst, Danske Handicaporganisationer
- Klaus Robert Bach, Danmarks Cykel Union - Formand for DCU Spor- og Naturudvalg
- Nils-Erik Norsker, Dansk Ornitologisk Forening BirdLife
- Jan E. Nielsen, Danmarks civile Hundeførerforening
- Christine Ditlefsen, Naturvejledning Danmark
- Christian Lerche, Dansk Sejlunion
- Brian Petersen, Det Danske Spejderkorps
- Tove Urup Madsen, Dansk Ride Forbund
- Lisbeth Maria Hansen, Dansk Islandshesteforening
- Irene Lauridsen, Dansk Kano og Kajak Forbund og Dansk Forening for Rosport
- Jan Bendix, Sammenslutningen af Danske Småøer
- Jesper Pørksen, Dansk Cykelturisme
- Mikala Vildgaard, Danmarks Jægerforbund
- Ole Bertelsen, Dansk Vandrelaug
- Thomas Larsen Schmidt, DGI
- Casper Lindemann, Danmarks Idrætsforbund
- Birgitte Heje Larsen, Dyrenes Beskyttelse
- Dorrit Christensen, Friluftsrådet København
- Michael Martin, Friluftsrådet Sydfyn
- Benjamin Jensen, Friluftsrådet Vendsyssel

Udvalget holdt første møde 1. december 2022. Udvalgsmedlemmerne fik mulighed for at bidrage med deres forventninger og ønsker til udvalgets arbejde. Bidragene var mange og diverse. Sekretariatet vil frem mod næste møde sammenskrive og sortere bidragene inden for nogle emner så det nemmere kan håndteres. På grund af udvalgets størrelse, blev det diskuteret, om udvalgets opgaver i nogen grad kan blive behandlet i en anden form end traditionelle udvalgmøder for eksempel ved ekskursioner, temadrøftelser, seminarer eller workshops. Den 9. marts og 25. maj 2023 er allerede nu reserveret til kommende møder i udvalget.

Friluftsrådets Børne- og ungepolitiske netværk har som udgangspunkt følgende 20 medlemmer:

- Rene Bokær, formand for netværket
- Lone Sand, bestyrelsesmedlem
- Lene Smidt, Dansk Ornitologisk Forening BirdLife
- Jakob Frost, KFUM-spejderne I Danmark
- Jakob Simonsen, Naturvejledning Danmark
- Kalle Vardrup-Dahl, Danmarks Sportsfiskerforbund
- Marie Brandt, Danmarks Sportsfiskerforbund
- Ingeborg Stenbæk Madsen, Dansk Sejlunion
- Martin Machado, DGI
- Mikkel Bloch Westh, Danmarks Jægerforbund
- Franz Holmberg, Danmarks Jægerforbund
- Rasmus Birkkjær Berthelsen, Dansk Kano og Kajak Forbund
- Marianne Halkjær, DUI Leg og Virke
- Sebastian Damkjær-Ohlsen, Det Danske Spejderkorps

- Cæcilie Olsson, Landsforeningen Bifrost
- Lise Munksgaard, DGI
- Kim Robert Ebbehøj, Ungdomsringen
- Niklas Hegnsted, Natur & Ungdom
- To repræsentanter for Dansk Islandshesteforening

Derudover har enkelte andre vist interesse for netværket, og der forventes generelt at være en imødekommethed, hvis yderligere ønsker at deltage.

Første møde i netværket var oprindelig planlagt til afholdes i november 2022, men er udskudt til den 17. januar 2023. Placering, tema og forberedelse fastsættes i december 2022.

Økonomi og resurser

Tidsplan

Ifølge udvalgenes kommissorier fremlægger udvalgene proces- og tidsplan for udvalgenes arbejde for Friluftsrådets bestyrelse den 3. november eller senest den 13. december 2022.

Udvalgene afslutter og afrapporterer deres arbejde til bestyrelsen senest marts 2024 forud for generalforsamlingen.

Beslutning

Eventuelt

Resume: Eventuelle emner taget op uden for dagsordenen.

Strategisk ophæng:

Seneste behandling:

Udarbejdet af, dato:

Bilag:

- Der foreligger ikke yderligere bilag til dette dagsordenspunkt.

Indstilling

Sagsfremstilling

Økonomi og resurser

Tidsplan

Beslutning